

DE OORLOG, 24 augustus 1914

[DE TIJD, No. 20365]

[Maandag 24 Augustus 1914]

Inhoudsopgave 24 augustus 1914

[DE TIJD, No. 20365]	1
DE OORLOG.	3
TELEGRAMMEN.	3
DUITSCHLAND OOK IN OORLOG MET JAPAN.	3
De breuk.	3
De houding van Amerika.	3
EEN GROOTE SLAG.	3
DE AANVAL OP NAMEN.	3
DE DUITSCHERS DOOR BELGIE IN FRANKRIJK GEVALLEN.	3
AAN ONZE ZUIDERGRENS.	4
EEN FRANSCH PROTEST.	4
Uit België.	4
Belgische tegenspraak.	4
In Luik.	4
Frankrijk treurt met België.	5
De strijd bij Aerschot.	5
De overgave van Brussel.	5
De Fransche lezing over den toestand.	5
Een Engelsche lezing.	5
De Duitsche overwinning in Lotharingen.	6
DE RUSSEN IN PRUISEN.	6
De Russische lezing.	6
De Duitsche lezing.	6
Aan de Oostenrijksche grens.	6
De operaties van Oostenrijk in Servië.	6
De stemming in Turkije.	7
Een leugenbericht.	7
Een Servische stelling genomen.	7
Montenegro.	7
In de Adriatische Zee.	7
Gaat Griekenland meedoen?	7
De houding van Italië.	7
De Duitschers naar Frankrijk.	7
Russische overwinningen.	7
De betrouwbaarheid der officieele mededeelingen.	8
Gevaar voor schepen in de Noordzee.	8
De voorzitter van den Russischen Rijksraad overleden.	8
Engelsche en Duitsche hulpbehoevenden.	8
Voor de noodlijdende Russen.	8
De Duitschers ?? Frankrijk.	9
Na den dood des Pausen.	9
In de St. Pieter.	9
De begrafenis van het stoffelijk overschot des Pausen.	9
De bijzetting.	9
BUITENLAND.	10
De Duitsche overwinning bij Metz.	10
GEMENGDE BERICHTEN.	10
De katholieke Geestelijkheid en de Oorlog.	10
Te veel ijver.	11
RAAD VAN STATE.	11
DEELNEMING.	11
KOLEN EN VEE.	11
TIJD. OPHEFFING VERBOD UITVOER.	11
ONZE BROODVOORZIENING.	12
STADSNIEUWS. Een geheimzinnige trein.	12
DE OORLOG.	12
De Engelsche geldmarkt.	12
Duitsche overwinning op de Russen.	12
Russische overwinningen.	12
Een schijn-gevecht.	12

Naspeuringen van Paul Theelen: 24 augustus 1914

"De zonen van Garibaldi."	12
Persberichten.	12
Duitschers in België.	13
Uit Frankrijk.	13
De Dardanellen vrij.	13
Kozakken teruggeslagen.	13
De Russen in Pruisen.	13
De inneming van Brussel.	13
Na den Dood des Pausen. De opvolger van Z.H. den Paus.....	14
[DE TIJD, No. 20366]	14
DE OORLOG.	14
TELEGRAMMEN.	14
De lijkenvelden.	14
In de Belgische grensdorpen.	14
Bruggen over de Maas.	15
Belgische vluchtelingen.	15
De toestand in Brussel.	15
Het dappere België.	16
Een Engelsch eskader voor Ostende.	17
Een interview met Minister de Broqueville.	17
De toestand in Luxemburg.	18
De toestand in Duitschland.	19
Een bisschoppelijke aansporing.	21
Na den Dood des Pausen.	21
De laatste gedachten des Pausen.	21
Nog enkele bijzonderheden over de begrafenis.	21
Het Conclave.	21
's Pausen testament.	21
BUITENLAND. GEMENGDE BERICHTEN.	22
Koning Albert te Antwerpen.	22
Albanië.	22
Na Japan's oorlogsverklaring.	22
De slag in de Vogeezen.	22
Groengeschilderde paarden!	22
H. Sacraments-processie in Zuid-Afrika.	22
De verwoesting van Visé.	22
PUBLIEKE EERE.	22
DE BELGISCHE VLUCHTELINGEN TE MAASTRICHT.	23
BETALEN.	23
TERUG UIT ZWITSERLAND.	23
DE SCHEEPVAART.	23
PASSEN.	23
DE BRITSCHE CONSUL-GENERAAL TOT ZIJN LANDGENOOTEN.	24
ERRATUM.	24
AVONTUUR VAN HOLLANDSCHE VISSCHERS.	24
DE "ALCOR" GEZONKEN.	25
DE "TENNESSEE".	25
ENGELSCHER BERICHTEN.	25
Een ultimatum aan Nederland!	25
Een tevredenheidsbetuiging van den keizer.	26
Heldhaftige opoffering van een priester.	26
DE OORLOG.	26
De Duitsche troepen in Frankrijk.	26
Behouden aangekomen.	27
Laatste Berichten.	27
DUITSCHER LEZING OVER DE ZEGEPRAL BIJ METZ.	27
DE OVERWINNING DER RUSSEN BIJ GUMBINNEN.	27
De Duitschers in Afrika.	27
Monitor verongelukt.	27
Een Fransch bericht.	27
Japan's oorlogsactie.	28
DE OORLOG.	28
Er komt teekening in den strijd.	28
De oorlog met Japan	28
De neutrale Staten en de handel.	29
De gouden schat van Spandau.	29

Italië's vloot.	30
De oorlogsgruwelen.	30
GEMENGDE BERICHTEN.	30
Voor de gewonden.	30
Export van levensmiddelen uit de Ver. Staten.	30
HET ONTWERP "BEURSWET 1914".	30
OORLOGSSURSEANCE.	31
Ingezonden Stukken.	32
Onbevooroordeeld?	32

5

DE OORLOG.

Duitschland nu ook in oorlog met Japan. — Een groote slag in België. — De Duitse Kroonprins trekt verwinneend door België Frankrijk binnen. — Namen gebombardeerd.

10

TELEGRAMMEN.

DUI TSCHLAND OOK IN OORLOG MET JAPAN.

WASHINGTON, 22 Aug. (Reuter.) De Japansche gezant, baron Chincka, verzocht aan den staatssecretaris Bryan den gezant der Ver. Staten te Berlijn op te dragen, om aan den Japanschen zaakgelastigde aldaar een order te overhandigen, waarin genoemde zaakgelastigde wordt bevolen Zondagmorgen om vier uur Berlijn te verlaten, wanneer Duitschland op dat uur het ultimatum van Japan nog niet beantwoord had.

15

De breuk.

BERLIJN, 23 Aug. (Wolff-bureau.) Aan den Japanschen zaakgelastigde alhier is, naar aanleiding van Japans ultimatum, de volgende mondelinge verklaring afgelegd: "De Duitse regeering heeft op de eischen van Japan geenerlei antwoord te geven. Zij ziet zich daarom genoodzaakt haar gezant te Tokio terug te roepen en den Japanschen zaakgelastigde te Berlijn zijn papieren ter hand te stellen.

20

LONDEN, 23 Aug. (Reuter.) Volgens ingewonnen informaties bij het Japansche gezantschap heeft Japan aan Duitschland den oorlog verklaard.

25

De houding van Amerika.

WASHINGTON, 22 Aug. (Reuter.) De houding der Vereenigde Staten ten opzichte van het Japansche ultimatum aan Duitschland is uiteengezet in het adres van antwoord op de verzekeringen van Japan, dat de integriteit van China, zal worden bewaard. Het Amerikaansche antwoord, waarin de gerezen geschillen tusschen Japan en Duitschland worden betreurd, neemt de gelegenheid te baat, om te doen uitkomen, hoe Amerika den toestand inziet, namelijk dat Japan geen vergrooting van grondgebied zoekt; dat Japan heeft beloofd Kiautsjau aan China, terug te geven, onder handhaving van de integriteit van de republiek, in overeenstemming met het Engelsch-Japansche verbond, welks doel is, dat gelijkelijk de handelsbelangen van alle mogendheden in China gewaarborgd worden en dat in het geval van onlusten in het binnenland van China, Japan de Vereenigde Staten zal raadplegen, alvorens stappen te doen buiten de grenzen van Kiautsjau.

30

35

40

EEN GROOTE SLAG.

ANTWERPEN via LONDEN, 21 Aug. (Reuter). Men meent, dat hedenochtend tusschen Namen en Charleroi een groot gevecht is aangevangen tusschen Duitse en Fransche legers, denkelijk een slag, die twee of drie dagen duren zal. Bijzonderheden ontbreken.

45

DE AANVAL OP NAMEN.

LONDEN, 22 Aug. (Reuter.) Officieel. De Duitse artillerie is met den aanval op Namen begonnen.

50

DE DUITSCHERS DOOR BELGIE IN FRANKRIJK GEVALLEN.

BERLIJN, 23 Aug. (Wolff-bureau.) De groote Generale Staf deelt het volgende mede: Ten Noorden van Metz heeft de Duitse kroonprins met zijn leger, dat ter weerszijden van Longwy oprukte, den vijand gisteren overwonnen en teruggeworpen.

55

BERLIJN, 24 Aug. (Wolffbureau). Het bericht van de overwinning van den kroonprins werd tegen den middag bekend op Unter den Linden, waar, zooals in alle straten der binnenstad, de huizen nog bevlagd waren wegens de overwinning bij Metz en een talrijke, feestelijk gestemde menigte zich voortbewoog... De Keizerin, geestdriftig toegejuicht, was juist naar het paleis van den kroonprins gereden, dat evenals het slot omgeven was door een dichte menschenmassa, die voortdurend vaderlandsche

60

liederen aanhief. Toen de Keizerin het paleis weder verliet, kende de geestdrift geen grenzen meer. De automobiel der Keizerin kon door de opdringende menigte niet meer
65 heen en moest ten slotte haar weg door zijstraten nemen. De geestdriftige betoogingen duurden den geheelen middag.

AAN ONZE ZUIDERGRENS.

EINDHOVEN, 23 Aug. (Van onzen correspondent.) Een gedeelte van den Belgischen
Generalen Staf vertoefde heden in Hamont, gedekt door een 200-tal marechaussees.
70 Hedenmiddag is de Staf in de richting van Antwerpen vertrokken. In de middag
vertoonden zich een 100-tal uhlanan aan de grens van Hamont, doch keerden
onmiddellijk terug. Een 300-tal uhlanan kwamen in Lommel tot op een afstand van 10
meter van de Nederlandsche grens, doch keerde onmiddellijk terug. Marechaussee
75 Broeks, uit Hamont, doodde op den weg bij Bree een Duitsch officier en verwondde een
Duitsch soldaat, die op de vlucht ging. De Duitschers, die eenige uren daarna in Bree
vielen, dwongen de bevolking, met het geweer in de hand vensters en luiken te sluiten
en namen burgemeester Mariens en den pastoor-deken gevangen.

EEN FRANSCH PROTEST.

80 LONDEN, 22 Aug. (Reuter.) De Fransche regeering heeft bij de mogendheden, die de
conventie van Den Haag hebben onderteekend, geprotesteerd tegen het gebruiken door de
Duitschers van dum-dum-kogels. Er wordt bij in herinnering gebracht, dat Duitschland
de verklaring van Den Haag heelt onderteekend, waarin het gebruik van on'tp'cib'are
85 kogels wordt veroordeeld.

Uit België.

TERNEUZEN, 22 Aug. (Van onzen particulieren correspondent.) Een aanzienlijke Duitsche
troepenmacht tusschen Brussel en Antwerpen heeft deze laatste stad in bedwang.
Onderwijl marcheert het gros van het leger langs verschillende wegen naar Noord-
90 Frankrijk op. In de buurt van Gent patrouilleeren slechts verspreide uhlanan-groepen
en lanciers. Hun verschijning in het vrije veld veroorzaakte een paniek in Gent, waar
de burgerwacht werd ontwapend en de wapens, evenals hun stadskas en het rollend
treinenmateriaal, naar Antwerpen werd vervoerd. De wegen naar de Scheldestad waren
95 vol vluchtelingen. Bij Aalst hebben de uhlanan de telegraafdraden doorgesneden. De
bevolking langs de Belgische grenzen is zeer opgewonden door het gebeurde te
Aerschot, waar een man met gekrenkte geestvermogens een schot loste op Duitsche
soldaten, waarna dezen den burgemeester, diens zoon en een twintigtal burgers
fusilleerden. Daarentegen beweren de Duitschers, dat een in de burgemeesterswoning
100 ingekwartierde officier 's nachts op zijn bed zou zijn vermoord. (Volgens een andere
lezing zou de man zich zelfmoord hebben.) Ook zou de burgemeester spionnagediensten
hebben verricht en seinen gegeven, om de Duitschers in een hinderlaag te lokken.

Belgische tegenspraak.

105 OSTENDE via LONDEN, 23 Aug. (Reuter). De minister van justitie verklaart onjuist,
hetgeen men in sommige kringen schijnt te gelooven, dat het Belgische leger tegenover
de overmacht van den vijand alle tegenstand opgaf. Het Belgische leger bevindt zich
in uitstekenden staat. Men kan alle vertrouwen hebben op den uitslag van den strijd.
Drie forten rondom Luik houden nog stand evenals Namen.

110 **In Luik.**

MAASTRICHT, 23 Aug. (Van een bijzonderen correspondent). Luik wordt door de
Duitschers in staat van tegenweer gebracht. Alle mannen, die zich daartoe krachtig
gevoelen, worden opgeroepen, werk te verrichten op de forten, natuurlijk om dit in
staat van tegenweer te maken voor 't geval de Duitschers zouden worden teruggeslagen
115 en bescherming zouden moeten zoeken achter Luik. Zouden ze wel teruggeslagen worden?
Zoo juist verneem ik, dat de troepen, onder den Duitschen kroonprins, bij Longwy
Frankrijk zijn binnen gevallen en een groote overwinning hebben behaald. In Luik is
de toestand pijnlijk. De stad zucht onder de oorlogschatting, zucht onder de steeds
drukkender wordende Duitsche invasie. De burgers mogen de stad niet verlaten, moeten
120 zich zelfs te 6 uur reeds in de huizen bevinden, waar ze bovendien de vensters dienen
te verlichten, wijl de straatverlichting slecht werkt, aangezien men uit vrees voor
ontploffingen de gasvoorraad deed ontsnappen. Het is echter gemakkelijker gezegd dan
gedaan, nu de burgerij zich met olielampen en kaarsen moet behelpen. De jacht naar
wapens blijven de Duitschers dag en nacht zelfs volhouden. Alcohol mag niet verkocht
125 worden, hetgeen in deze dagen vooral een uiterst goede maatregel is. De algemeene
malaise is groot.

Frankrijk treurt met België.

130 LONDEN, 22 Aug. (Reuter.) In een communiqué uit Parijs, van 2.45, werd verklaard, dat
de intocht der Duitschers in Brussel een pijnlijke, wreede beproeving voor België is
en ook voor alle Franschen. De Fransche regeering stelt er bij op te verzekeren, dat
het lijden van België thans geleden wordt door Frankrijk. Sedert het Belgisch
135 grondgebied is geschonden door de Duitsche soldaten en het Belgische bloed heeft
gevloeid, om den doortocht te beletten, zijn de twee naties onafscheidelijk verbonden
en voortaan samen als één geworden. Frankrijk heeft het onwrikbare voornemen allen
aan te wenden, om het grondgebied van zijn bondgenoot vrij te maken, en acht zijn
140 taak eerst dan volkomen geëindigd, wanneer geen enkele Duitsche soldaat meer op het
Belgisch gebied is achtergebleven. Uit het oogpunt t?? strategische overwegingen was
het onmogelijk eerder met het Belgische leger ter verdediging van het land samen te
145 werken. Doch het aangegaan verbond wordt er slechts te ernstiger door, de
samenwerking zal te eendrachtiger zijn en met de uiterst geesteskracht worden
doorgevoerd. Het communiqué betuigt, dat, in tegenstelling met de behandeling, die de
Duitsche gevangenen van de bondgenooten ondervinden, de vijand blijkbaar zoowel de
150 internationale overeenkomsten als de aloude gewoonten betreffende recht en militaire
eer als niet-bestaande beschouwt, wij hebben te lijden van een waren inval van
barbaren, doch wij voor ons stellen er prijs op metterdaad een beschaafd volk te
blijven, en zullen dienovereenkomstig handelen tot het einde toe. In weerwil van
dezen terugkeer tot den staat van barbaarsheid bij een natie, die beweerde een
155 strijdster te zijn voor beschaving, maar het niet zijn kan, zullen wij tegenover onze
tegenstanders van heden de ridderlijke edelmoedigheid bewaren, welke tot nu toe regel
was tusschen soldaten. In de dagen, dat de oorlog op ridderlijke wijze gevoerd werd
wisselden de vijanden, die nu onze trouwe bondgenooten zijn, met wie gevochten werd
te Fonteroy, beleefde woorden, alvorens het vuur werd geopend. Thans echter hebben
160 wij te doen met ongebreitelde woestelingen. Tegenover hen hebben wij slechts stipt de
regels ter humaniteit en het nakomen der oorlogswetten in acht te nemen. De Minister
van Oorlog heeft nauwkeurige instructies uitgevaardigd, volgens welke de Duitsche
gevangenen, officieren en soldaten, moeten behandeld werden met welwillendheid en
niet-??chelijkheid.

160 **De strijd bij Aerschot.**

GENT via Londen, 23 Aug. (Reuter.) Het gevecht van Woensdag was zeer fel over het
gehele front. De vijand werd teruggeslagen, doch herstelde zich en viel weer aan.
Twee vijandelijke vliegmaschinen vlogen zeer laag over de Belgische stellingen De
165 Duitsche infanterie-, versterkt met mitrailleuses en artillerie, begon den aanval. De
Belgische troepen boden op bewonderenswaardige wijze weerstand, ondanks hun getal.
Hoewel zij wisten, dat hun positie onhoudbaar was, hielden Belgische troepen zich
moedig staande. Te zes uur was de aanval algemeen; het treilen ?? was bloedig en
wreed. Het was een ware slachting.

170 **De overgave van Brussel.**

LONDEN, 23 Aug. (Reuter) Yperen. Men bericht, dat de Amerikaansche gezant te Brussel
den burgemeester der stad vergezelde, om de Duitschers te ontvangen. Hij kreeg van
zijn regeering de noodige instructies, om Brussel onder zijn bescherming te nemen en
175 toe te zien, dat de oorlogswetten in acht genomen worden.

De Fransche lezing over den toestand.

180 PARIJS, 22 Aug. (Reuter). Volgens een officieele mededeeling van 2 u. nam. blijft de
toestand in België feitelijk onveranderd. De beweging van Duitsche troepen in
Westelijke richting wordt voortgezet en voorafgegaan door cavalerie, die verkenningen
doet in de richting van Gent en de Fransche grens. In de streek om Waver (tusschen
185 Namen en Brussel) is de toestand eveneens onveranderd.

PARIJS, 23 Aug. (Reuter). Een officieel communiqué van hedenochtend 11 uur meldt, dat
185 de toestand in België vrijwel onveranderd is. De Duitsche troepen zetten den opmarsen
naar het Westen voort. Het Duitsche offensief in Lotharingen is tot staan gebracht.
Op de hoogten ten Noorden van Lunéville is gevochten. Het is zeker dat, zijn ook al
de Fransche verliezen in de laatste drie dagen ernstig geweest, de Duitsche verliezen
even groot waren. Over het gehele front van de Vogezen zoowel als in den Boven-Elzas
190 hebben wij het ons gestelde doel bereikt.

Een Engelsche lezing.

LONDEN, 22 Aug. (Reuter.) Het officieele Engelsche persbureau herinnert er het
publiek aan, dat bijna al het nieuws van onzen eigen kant komt. De vijand nu beweert,

195 blijkens het weinigje nieuws, dat er doorsijpelt, dat hij aan de Westelijke zoewel
als de Oostelijke grens succes heeft. Daar deze veldtocht op een geweldige schaal
plaats heeft, kan men echter alles, wat er reeds gebeurd is, slechts beschouwen als
incidenten van luttel beteekenis. Geen krijgsverrichtingen, van welke zijde ook,
verdienen den naam van overwinning. De Franschen hebben een succes in den Elzas
200 behaald, de Duitschers hebben, door den stagen druk, een groot gedeelte van het
Belgische leger genoodzaakt, zich op Antwerpen terug te trekken. De Russen wonnen in
het Oosten terrein, maar de veldtocht daar kan moeilijk als reeds volkomen begonnen
worden beschouwd. Deze tamelijk onbeduidende voorvallen tot overwinningen van de
geallieerden op te blazen, is misleidend. Erkend kan echter worden, dat een werkelijk
noemenswaard succes is behaald, namelijk, dat Duitschland na drie weken zelfs nog
205 niet gepoogd heeft Frankrijk aan te vallen. De vrees, dat de vijand het eerst gereed
zou zijn, is dus onnoodig gebleken. De toestand der geallieerden is thans in militair
opzicht bevredigend.

De Duitse overwinning in Lotharingen.

210 BERLIJN, 23 Aug. (Wolff-bureau.) De groote Generale Staf deelt mede: Het leger, dat
aangevoerd door den Beierschen kroonprins in Lotharingen ?? overwinning bevocht,
heeft den verslagen vijand achtervolgd en de linie Lunéville-Blamont bereikt. Het zet
de vervolging nog voort.

215 **DE RUSSEN IN PRUISEN.**

De Russische lezing.

ANTWERPEN via Londen, 22 Aug. (Reuter.) Volgens een communiqué der Russische legatie,
hebben de Russen in het gevecht bij Büterwertschen in Oost-Pruisen veel
krijgsgevangenen gemaakt en een batterij vermeersterd. In Galicië werden de
220 Oostenrijkers bij Krasne verslagen. Zij leden ernstige verliezen. De Russen maakten
zes officieren en 1250 soldaten krijgsgevangenen.

De Duitse lezing.

225 BERLIJN, 22 Aug. (Wolff-bureau.) Een sterke Russische strijdmacht trekt op tegen de
linie Gumbinnen-Angerburg. Het eerste legerkorps viel den 20sten dezer opnieuw den
naar Gumbinnen oprukkenden vijand aan en wierp hem terug. Daarbij werden ?? Russen
krijgsgevangen gemaakt en 8 stukken geschut veroverd. Van een zich bij het legerkorps
bevindende cavalerie-divisie was sedert langen tijd geen bericht ontvangen. Deze
230 divisie is in een gevecht gewikkeld geweest met twee vijandelijke cavalerie-divisies
en kwam gisteren weer met 300 krijgsgevangenen bij het 1ste legerkorps terug. Andere
Russische versterkingen trekken ten Noorden van de Pregel op. Over het verder
optreden van ons leger meet alsnog het stilzwijgen bewaard worden, ten einde den
vijand onze maatregelen niet van te voren te verraden.

235 **Aan de Oostenrijksche grens.**

WEENEN, 22 Aug. (Wolff-bureau.) Volgens de bladen te Weenen heeft de stadhouder van
Galicië het volgende communiqué uitgegeven: "De Russische cavalerie, die gisteren in
de grensstreek ten Noorden van Lemberg opereerde, is over de geheele linie
teruggeslagen; zij trok in wanorde terug. Aan Russische zijde is een generaal
240 gevallen; een generaal is gewond in het hospitaal te Lemberg opgenomen. De Russen
verloren vele doden en gewonden. Door de Oostenrijkers werden velen ?? gevangen
gemaakt.

De operaties van Oostenrijk in Servië.

245 SOFIA, 23 Aug. (Wolff-bureau.) Van de Servisch-Bulgaarsche grens wordt gemeld, dat
het Oostenrijk-Hongaarsche leger met goed gevolg vooruitrukt in het binnenland van
Servië. De Serven zouden van alle kanten ingesloten zijn. Ten gevolge van de
geweldige geleden verliezen moet in Nisch een paniek heerschen. Ontelbare Servische
vluchtelingen zochten hun toevlucht in de Bulgaarsche grensplaatsen. Daar er in Nisch
250 geen plaats meer is voor gewonden, zijn deze naar Pirot doorgezonden. De Bulgaarsche
gezant Tsapraschikow is op weg naar Sofia.

WEENEN, 23 Aug. (Wolff-bureau.) Door het officieele persbureau van het leger werd
d.d. 21 dezer het volgende ambtelijk medegedeeld: Op den 20sten Augustus zijn de
255 volgende berichten ontvangen: Op het zuidelijke gevechtsterrein Cattaro werden wij
zonder gevolg door de Montenegrijnen beschoten. Onze vesting- en marine-artillerie
beantwoordde het vuur met merkbaar grooter uitwerking. Bij Trebinje is het rustig.
Bi??a werd matig, maar onafgebroken beschoten. Onze troepen bezetten den ??den dezer
Plevijeven dringen voort over de boven-Drina en Urn. Aan de beneden-Drina voerden de

260 troepen den gela??n terugtocht volkomen geregeld en door den vijand niet gehinderd uit. Bij Babang vond met goed gevolg een aanval plaats tegen het Zuiden, waarna de zegevierende troepen, volgens bevel, terugtrokken. (Op het Noordelijk gevechtsterrein trekt men, volgens eigen bericht, met goed gevolg vooruit.)

265 **De stemming in Turkije.**

KONSTANTINOPEL, 22 Aug. (Wolff-bur.) De bekendmaking der Duitsche overwinning bij Metz heeft in alle kringen der Turksche bevolking groot enthousiasme gewekt. De Oostenrijksche en Duitsche kolonies richtten een feest aan.

270 **Een leugenbericht.**

WEENEN, 23 Aug. (Korr-bureau.) Groote hilariteit verwekte hier het bericht van het St. Petersburgsche telegraafagentschap als zou in Praag een groote revolutie uitgebroken en een aantal bekende Tsjechische afgevaardigden terechtgesteld zijn.

275 **Een Servische stelling genomen.**

BERLIJN, 23 Aug. (Wolff-bureau.) Uit Serajewo werd in den namiddag het volgende gemeld aan den Generalen Stal van de marine: Den 20sten Augustus is bij Visegrad een stelling der Serviërs genomen op een hoogte van 954 meter. De marinesoldaten in de eerste linie hadden drie doden, van wie twee officieren; 21 man werden gekwetst. Het gedrag der manschappen was voorbeeldig. Ons detachement te Skoetari, dat uit deze stad is weggetrokken, sloot zich aan bij het Oostenrijksche leger.

Montenegro.

ROME, 23 Aug. (Reuter). Een telegram uit Cettinje meldt, dat een Fransche vloot Cattaro bombardeert. De Montenegrijnen beschieten de forten. De algemeene aanval zal spoedig beginnen. (Cattaro ligt op het kleine strookje Oostenrijks kustgebied dat Noord-Montenegro van de Adriatische zee scheidt. De Montenegrijnen beschieten Cattaro dus van de landzijde en de Franschen van de zeezijde. Red.)

290 **In de Adriatische Zee.**

ROME, 23 Aug. (Reuter). "Avanti" meldt, dat er een nieuw zeegevecht op de Adriatische zee zou plaats hebben gehad tusschen Oostenrijksche en Fransche schepen. Oostenrijksche schepen zouden gezonken zijn. Ontscheping van Engelschen troepen heeft plaats gehad. De Engelsche vloot zou Triest gaan bezetten.

295

Gaat Griekenland meedoen?

ROME, 23 Aug. (Reuter). Griekenland zond troepen om Servië te helpen.

De houding van Italië.

300 ROME, 23 Aug. (Reuter.) Naar de "Tribuna" weet mede te deelen heeft de minister-president Salandra, in antwoord op een desbetreffende vraag van de leden der socialistische Kamerfractie, geantwoord, dat zich geen enkel feit heeft voorgedaan, hetwelk een bijeenroeping van het Parlement noodig zou maken. De Regeering zal haar politiek van handhaving der neutraliteit blijven volgen. De minister-president loochende alle berichten over mobilisatie.

305

De Duitschers naar Frankrijk.

310 LONDEN, 23 Augustus. (Reuter.) De "Daily Mail" verneemt, dat twee Duitsche troepenmachten naar het Zuiden, namelijk naar Valence oprukken; de eene over Ninove, Grammont, de andere over Hal.

Russische overwinningen.

315 LONDEN, 23 Aug. Reuter vernam van de Russische ambassade, dat groothertog Nicolaas de volgende depêche aan zijn regeering heeft gezonden: Na twee dagen was in den slag in de nabijheid van Gumbinnen de overwinning aan de Russische legermachten. Wij weerstonden drie Duitsche legerkorpsen en namen vele geweren. De Duitschers leden zware verliezen en trokken in wanorde terug, terwijl onze troepen den vijand vervolgden. Dit succes is behaald door generaal Rennenkampf's leger. De overwinning is van groote strategische waarde.

320

SINT-PETERSBURG, 22 Aug. (Reuter.) De Russen bezetten G??ap.

VILNA, 23 Aug. (Reuter.) Na een veldslag is Insterburg door de Russen genomen.

325 **De betrouwbaarheid der officieele mededeelingen.**

BOEDAPEST, 23 Aug. (Wolff-bureau.) Minister Hazai verklaarde in de club van de Nationale Arbeidspartij op een vraag omtrent de betrouwbaarheid der regeerings-communiqué's: Als rondborstig soldaat kom ik steeds rond voor de waarheid uit en met de meeste beslistheid verklaar ik, dat er geen grond bestaat voor ongerustheid. In 330 Servië staat onze zaak juist goed. De daar optredende Oostenrijk-Hongaarsche troepen vervullen, ondanks de overmacht van den vijand, hun taak en het is hun zelfs gelukt hun vijand terug te dringen. Ik heb zoo juist een bericht ontvangen, dat onze troepen op het Zuid-Oostelijk oorlogsgebied een leger van 30 bataljons heeft verslagen. Het 335 communiqué, dat tot misvatting aanleiding gaf, bedoelde alleen te verklaren, dat de groote beslissende gebeurtenissen niet in het Zuiden, doch in het Noorden zullen plaats vinden.

Gevaar voor schepen in de Noordzee.

LONDEN, 23 Aug. (Reuter.) Officieel. De admiraliteit vestigt de aandacht der neutrale 340 mogendheden er op, dat de vaart in de Noordzee gevaar oplevert. Met schending van de betreffende bepalingen van de Haagsche Conventie gaan de Duitschers voort op de scheepvaartwegen van den handel, drijvende mijnen te leggen. Deze mijnen voldoen 345 namelijk niet aan het voorschrift van de Conventie, dat zij een bepaald aantal uren na de plaatsing vanzelf onschadelijk worden. Ook zijn zij niet volgens een bepaald militair plan geplaatst of ??, om tegen de actie van de vijandelijke vloot te dienen. Het heeft er veeleer allen schijn van, dat zij op goed geluk zijn uitgezet, om gevaar 350 op te leveren voor de koopvaardis-schepen van Engeland en de neutrale mogendheden. Daardoor is de scheepvaart der neutrale mogendheden aan de grootste gevaren blootgesteld. in de Noordzee zijn op aanzienlijken afstand van de Engelsche kust twee 355 Deensche schepen vergaan. Ook zijn in de Finsche Golf twee Nederlandsche schepen, die uit Zweedsche havens kwamen, op mijnen geloopt en vergaan. De Britsche admiraliteit wijst er met nadruk op, dat het voor de neutrale schepen van het grootste belang is in Britsche havens binnen te loopen vóór zij zich in de Noordzee wagen, om daar te 360 worden op de hoogte gesteld van de vaarwegen, welke door de admiraliteit worden vrijgemaakt en op welke de scheepvaart zoo veilig is gemaakt als onder de huidige 365 omstandigheden mogelijk is. De Britsche admiraliteit behoudt zich de volle vrijheid voor, om tegen deze nieuwe wijze van oorlogvoeren haar maatregelen te nemen. Zij zelf heeft nog geen mijnen laten plaats en stelt nog alles in het werk, om de scheepvaart wegen zooveel mogelijk open te houden voor den vreedzamen handel.

LONDEN, 23 Aug. (Reuter). Een officieel bericht meldt, dat het Deensche stoomschip "Maryland" Vrijdagavond op een mijn liep. Een ander Deensch stoomschip, de "Broberg", dat getuige was van het ongeluk, zond twee sloepen uit, die geen spoor van de 365 bemanning van de "Maryland" vonden. De "Broberg" bleef gedurende den nacht voor anker liggen en hervatte het onderzoek te 5 uur des morgens. Het schip stiet echter zelf ook op een mijn en zonk eveneens. Behalve een machinist werd de geheele bemanning gered en aan wal gezet te Lowestoft. Het ongeluk gebeurde op 35 mijlen van de kust op de hoofdroute, door koopvaardis-schepen gevolgd.

370 **De voorzitter van den Russischen Rijksraad overleden.**

SINT-PETERSBURG, 23 Aug. (Reuter.) De president van den Rijksraad, Akimofi, is overleden.

Engelsche en Duitse hulpbehoevenden.

375 BERLIJN, 23 Aug. (Wolff-bureau.) De door Ernst Cassél in Londen gevestigde stichting, welke ten doel heeft Britsche onderdanen, die in Duitschland in kommer verkeerden, te ondersteunen, hield het na het uitbreken van den oorlog voor plicht, om met hare middelen de noodlijdenden Britten alhier te helpen. Zij is hierbij geleid door de 380 verwachting, dat de door denzelfden Ernst Cassel gevestigde stichting in Engeland op dezelfde wijze zal handelen tegenover de Duitse hulpbehoevenden.

Voor de noodlijdende Russen.

385 BERLIJN, 23 Aug. (Wolffbureau). Tot leniging van den ernstigen nood, waarin thans vele Russen in het Duitse Rijk verkeerden, werden heden in de lokalen der Duitse Bank, in tegenwoordigheid van Rijks- en Staatsautoriteiten, twee comités gevormd, uit Duitschers en Russen samengesteld. Een comité zal een inzameling houden onder de hier wonende welgestelde Russen, het andere zal de bijeengebrachte gelden ?? noodlijdende Russen steun verleen.

390 **De Duitschers ?? Frankrijk.**

ANTWERPEN, 2?? Aug. (Havas.) Officieel. Sinds Zaterdag is de toestand rondom Antwerpen zeer verbeterd. Onze vliegende kolonnes hebben onze omstreken geheel veilig gemaakt. Alle Duitschers, die Antwerpen naderden, werden verjaagd, verslagen of gevangen genomen. Onze troepen bezochten de Kempen, het Land van Waes en de omstreken van Mechelen. Nergens vonden zij een spoor van vijandelijke troepen. (De Franschen en Duitschers zijn slaags in de omstreken van Charleroi, Tamme en Peronne. De Duitschers rukken naar het Zuiden op.)

Na den dood des Pausen.

400 **In de St. Pieter.**

ROME, 22 Aug. (Reuter.) De Kardinalen hielden heden een tweede bijeenkomst. Omtrent het besprokene werd volstrekte geheimhouding bewaard.

ROME, 22 Aug. (Reuter.) Gedurende den geheelen dag hield de stroom der geloovigen naar de Sint-Pieterskerk aan. Op het plein vóór de kerk was het buitengewoon druk. Om vier uur in den namiddag werd het hek der basiliek gesloten en werd begonnen met de voorbereidingen voor de bijzetting.

De begrafenis van het stoffelijk overschot des Pausen.

ROME, 22 Aug. (Reuter.) Hedenavond om zes uur begaf het kapittel van St. Pieter met de zangers der Sacramentskapel zich naar de basiliek, om het lijk van den Paus te vergezellen. De absolutie werd verricht door Mgr. Ceppetelli. Vervolgens droegen zes sediarrii (stoeldragers) in zwarte kapmantels het lijkbaar de koor-kapel, waar een drievoudige kist was opgesteld en een tafel, met rood damast bedekt. In de koorkapel waren vereenigd twee-en-twintig Kardinalen en het diplomatieke korps, geaccrediteerd bij den Heiligen Stoel. Nobelgarden verrichtten den eeredienst. [De stoet kwam te 6 u. 20 in de koorkapel. De zangers hieven het "Miserere"; aan, en het stoffelijk overschot werd op de tafel neergezet. Nadat de absolutie verricht was, bedekten de sediarrii het lijk met een rood laken en legden het neer in de kist. De kanselier van het kapittel las de acte der aanvaarding van het lijk voor, en Mgr. Galli sprak de lijkrede uit. De onderprefect van het paleis bedekte het gelaat van den overleden opperpriester met een witten sluier, en de onderprefect der ceremoniën deed hetzelfde met een tweeden sluier. In de kist werden neergelegd de acte en drie beurzen, inhoudende de medailles, die geslagen zijn onder het pontificaat van wijlen, Pius X. De deksel van de eerste pijnboomen houten kist werd te 6 u. 50 gesloten, terwijl de wacht van het Vaticaanse paleis de wapens presenteerde.

ROME, 23 Aug. (Reuter.) Z. Em. de Kardinaal-kamerling della Volpe, Kardinaal Merry del Val als aartspriester van de basiliek en de major-domus Mgr. Ranuzzi de Bianchi plaatsten de zegels op het deksel. Te 7.30 werden ook de deksels van de zinken kist en van de kist van olmenhout gesloten. De stoet vormde zich opnieuw en de kist werd, geëscorteerd door nobelgardes. geplaatst op een wagentje, dat door de sampietrini (bewakers der basiliek) werd geduwd naar het altaar der "Confessio", vanwaar men de kist door middel van een kraan liet zakken in de krocht. Daarop trokken de Kardinalen zich terug; Mgr. Ceppetelli verrichtte opnieuw de absolutie en de sampietrini plaatsten de kist in een voorloopige grafruimte. Te 8 u. 10 was de plechtigheid geëindigd. De basiliek was electrisch verlicht. Slechts een d??t-tal genoodigden waren aanwezig.

440 **De bijzetting.**

ROME, 22 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.) Te 4 uur werd de gelegenheid voor het publiek, om het stoffelijk overschot een laatsten groet te brengen, gesloten. Alsdan werden de voorbereidingen getroffen voor de eerste bijzetting et begrafenis, welke te 6 uur heden (Zaterdag) na middag plaats vond. Het kapittel van het Vaticaan, voorafgegaan door de poenitentiarii, welke brandende kaarsen droegen, begaf zich van de sacristie naar de Sacramentskapel. Aldaar zegende de deken der kanunniken het lijk en hief de Miserere aan. Het stoffelijk overschot werd alsdan middenin de kapel geplaatst. De opperceremoniemeester legde een rood kleed over het lichaam, dat door de edelgarden werd opgenomen en ineen cypressenhouten kist gelegd, gevoerd met karmozijnrood. De levensbeschrijving op perkament, geborgen in een glazen koker, werd, benevens zooveel munten als de Paus regeeringsjaren telde, in de kist gelegd. Het deksel werd verzegeld met het zegel van den Kardinaal-kamerling. De Cypressen-kist werd in een looden kist en deze in een olmenkist geplaatst. De lijk-kist werd alsnu op een sarcofaag gezet, alwaar het stoffelijk overschot blijft rusten tot het eigenlijke graf gereed is. De stoet van Kardinalen trok zich alsnu

terug en de plechtigheid was geëindigd.

BUITENLAND.

De Deutsche overwinning bij Metz.

460 De eerste groote veldslag in dezen oorlog is dan door de Duitschers, onder het
opperbevelheerschap van den Beierschen kroonprins, gewonnen bij Metz. Berlijn en
Weenen verkeerden dientengevolge Donderdagavond in jubelstemming. In eerstgenoemde
stad hield de bekende veldmaarschalk Von der Goltz een geestdriftige toespraak tot de
465 menigte voor het hotel Bristol "Unter den Linden". De stad hangt vol vlaggen; zelfs
in de armste arbeiderswijken is geen huis, dat niet vlagt. De druk, die in de laatste
dagen op het volk en het zakenleven lag, schijnt ineens weggenomen. Is deze
overwinning er dan eene van zóó groote beteekenis? Ja, zegt een bericht uit Berlijn,
zij schijnt inderdaad van beslissende aard ten aanzien der verdere ontwikkeling van
470 de gebeurtenissen. De opgave der cijfers van de gevangenen - 10,000 (Red.) - en van
het buitgemaakte geschut, is ondanks de grootte der reeds gemelde Fransche verliezen,
nog niet eens volledig; ze zijn stellig nog hoger. En de officieuze "Norddeutsche
Allgemeine Zeitung" de overwinning bij Metz besprekende, komt tot dit besluit: "Wij
waren door een web van leugens omsponnen. Als oorlogen met drukinkt en krantenpapier
475 uitgevochten werden, dan zou Deutschland reeds morsdood zijn. Het is steeds de
Fransche manier van doen geweest, zich in slaap te laten wiegen door fantastische
zelfbegoochelingen tot het ontwaken en de ineensstorting kwamen op hetzelfde
oogenblik. Met het reusachtig leugenapparaat dat in deze weken door Franschen en
Engelschen in beweging werd gezet heeft men echter nog een zeer bepaald doel voor
480 oogen gehad. Het was er om te doen de neutrale staten te bewegen positie te kiezen
tegen Deutschland en Oostenrijk-Hongarije vóór de feiten van het slagveld de
beslissende woorden spraken. Heden is de eerste groote overwinning, die meetelt, aan
de geheele wereld bekend. Daarmee is de sluier, der begoocheling verscheurd. Ons
leger heeft de proef glansrijk doorstaan. Bovenmate dankbaar en trotsch groet
485 Deutschland zijn dappere zonen". In Metz zelf heeft de officieele bekendmaking van
het succes der Deutsche wapenen aanleiding gegeven tot groote geestdrift onder de
bevolking. Op bevel van den "Oberburgermeister" werd dadelijk de vlag op het Stadhuis
uitgestoken en de Keizerklok in den Dom geluid. De straten waren rijk met vlaggen
getooid. Het stadhuis was 's avonds geillumineerd. Op eenige plaatsen in het centrum
490 der stad kwamen duizenden op straat bijeen en werden toespraken gehouden en "hoch"-
geroep aangeheven, dat geestdriftig werd ontvangen. Tot laat in den nacht werden
voortdurend vaderlandsche liederen gezongen. Van Fransche officieele zijde wordt
omtrent deze Deutsche overwinning het volgende gemeld: "Officieele Deutsche
telegrammen hebben gemeld, dat de door ons op 20 Augustus in Lotharingen geleden
495 tegenspoed den 21sten in een vlucht is ontaard, gedurende welke 10,000 man van ons
gevangen zouden zijn gemaakt en 50 kanonnen vermeersterd. Dit zijn belachelijke
overdrijvingen. Het succes der Duitschers in Lotharingen was niet grooter dan dat van
ons in den Elzas. Het aantal doden, gewonden, krijgsgevangenen en vermisten is
gezamenlijk nauwelijks 10,000. Gedurende onzen terugtocht hebben geen Deutsche
500 afdeelingen de Meurthe (die op een afstand van ±20 K. M. evenwijdig aan de grens van
Lotharingen op Fransch gebied langs Lunéville en Nancy loopt) overschreden en
Fransche troepen hebben het fort bij Nancy bezet gehouden. - "Deze tijdelijke
tegenspoed, welke gevolgd is op een krachtige voorwaartsche beweging onzerzijds, is
niets dan een episode in de worsteling, die noodzakelijkerwijs talrijke malen aan eb
en vloed onderhevig zal zijn. Onze troepen in Lotharingen zijn nog steeds vol vuur en
505 verlangen niets anders dan te overwinnen en hun doden te wreken." "Het is zeker,"
zoo luidt een ander officieel bericht van de regeering te Parijs, "dat, indien onze
verliezen gedurende de laatste drie dagen ernstig zijn geweest, die van de Duitschers
dat evenzeer waren."

510 **GEMENGDE BERICHTEN.**

De katholieke Geestelijkheid en de Oorlog.

De katholieke geestelijkheid in Deutschland staat in deze ernstige tijden het
vaderland trouw terzijde. Reeds vermeldden we uitvoerig de aansporingen der
bisschoppen en de talrijke voorbeelden van vaderlandsliefde, welke door de priesters
515 zijn gegeven. Vele kloosters zijn ter beschikking gesteld van den ambulancedienst. De
paters Franciscanen hebben al hunne huizen aangeboden om te worden ingericht tot
nood-hospitalen. Ongeveer 180 paters verrichten ambulancediensten. Evenals de Paters
Jezuïeten van het klooster te Valkenburg zijn verleden week ook die van het
Bonifatius-huis bij 's Heerenberg over de grenzen gegaan, naar Wezel. Reeds van te
520 voren was het geheele noviciaat, bestaande uit 53 novicen vertrokken. De jongere
paters hebben zich allen voor veld of hospitaaldiensten aangeboden. Thans staat het

525 Bonifatiushuis, dat vóór eenige weken nog door 110 Jezuieten was bewoond, bijna geheel verlaten. Alleen eenige zeer bejaarde en gebrekkige paters zijn achtergebleven. Ook uit Luik zijn vele Duitsche kloosterlingen vertrokken. De paters Salesianen, die daar een groote onderwijsinrichting bestuurden, hebben België verlaten, om zich ter beschikking te stellen van de militaire overheid. Wat moet er niet zijn omgegaan in de harten dier geestelijken, die het land, -waar zij jarenlang gewerkt hadden, gastvrijheid genietenden gastvrijheid verleenend, moesten verlaten om de eigen Heimat bij te staan in den strijd tegen den "Erbfeind".

530 **Te veel ijver.**

BINNENLAND.
Amsterdam, 24 Augustus. EEN VOORBEELD. Bij den Minister van Binnenlandsche Zaken is ingekomen van iemand, die verzoekt zijn naam geheim te houden, de volgende brief:
535 Amsterdam, 10 Augustus 1914. Aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te 's-Gravenhage. Te oud, om mij, zoo noodig, persoonlijk ter beschikking van de Regeering te stellen voor de verdediging van ons land, heb ik mij afgevraagd op welke wijze ik en zoovele anderen, die in mijn geval verkeeren, van hunne opofferingszindheid kunnen doen blijken, en ik ben tot het volgend besluit gekomen.
540 Ik verbind mij tegenover Uwe Excellentie in 's Rijks schatkist, ten behoeve van een Fonds voor de verdediging van het Rijk en de koloniën, te storten tien percent van het vermogen, dat ik na afloop van den tegenwoordigen oorlog zal bezitten. Als maatstaf voor de grootte van mijn vermogen zal gelden mijne eerste aangifte voor de vermogensbelasting minstens 12 maanden na het sluiten van den vrede tusschen
545 Duitschland, Frankrijk en Engeland. Bij vroeger overlijden zullen mijne erfgenamen verplicht zijn voor hetzelfde doel tien procent van mijne nalatenschap in 's Rijks schatkist te storten. Mocht voor de dekking van de nu gemaakte en nog te maken oorlogskosten of voor de verdediging van onze koloniën eene extra belasting geheven worden, dan behoud ik mijnen erfgenamen en mij zelf het recht voor, om de bovengedane
550 toezegging .tot de helft te verminderen of de extra belasting, voor zoover zij van het vermogen, op de wijze van de Duitsche "Wehrsteuer" geheven wordt, van de verschuldigde bijdrage af te trekken. Als het blijkt, dat mijn vermogen na afloop van den oorlog niet verminderd is, dan zal de door mij toegezegde bijdrage eene som uitmaken van circa f120,000. Ik vermeld dit, in de hoop, dat velen, die, naar ik
555 verwacht, mijn voorbeeld zullen volgen, hetzelfde doende, de Regeering in staat zullen stellen, te beoordeelen, wat voor het door mij bedoelde fonds aan vrijwillige bijdragen te verwachten is. Zijn er onder de vermogenden, die zich alleen tot het doen eener bijdrage, als door mij toegezegd, willen verbinden, mits zij ??eid hebben, dat een groot bedrag bijeenkomt, laten zij dan de voorwaarde stellen, dat naar den
560 vermogenstoestand, volgens de laatste aangifte, minstens honderd millioen aan bijdragen worden toegezegd. Ik wenschen die restrictie niet te maken, maar ik kan het begrijpen, dat anderen dit wel wenschen. Tijdens mijn leven mag aan niemand medegedeeld worden, wie de schrijver van dezen brief is. Voor deze daad wensch ik lof, blaam of dank van niemand. De Regeering, hooglijk waardeerende de
565 offervaardigheid van welke dit aanbod blijk geeft, is gaarne bereid zich met de vorming van een fonds als is voorgesteld, te belasten. Zij, die daartoe willen meewerken langs den aangegeven of een soortgelijken weg, gelieven zich bij den Minister van Binnenlandsche Zaken aan te melden.

570 **RAAD VAN STATE.**

De Raad van State kwam Zaterdagavond in buitengewone vergadering bijeen.

DEELNEMING.

575 De adjudant van den Prins heeft Zaterdagavond namens Z. K. H. in het gebouw der Pauselijke legaten te 's Gravenhage een bezoek van rouwbeklag afgelegd wegens het overlijden van den Paus.

KOLEN EN VEE.

580 Engeland heeft alle beperkingen voor den uitvoer van steenkolen ingetrokken. Van een wederopenstelling van België voor den vee-invoer uit Nederland is ambtelijk te 's Gravenhage niets bekend.

TIJD. OPHEFFING VERBOD UITVOER.

585 Bij de Kon. Besl. van 20 en 21 Aug. is het verbod van uitvoer van rogge en roggemeel, thee, chinine-sulfaat en chininezouten, benevens kina-alcohol-verbindingen, van salpeterzuur, van soda, van potasch, van alcohol, van zwavelzuur, van ammonium carbonaat, antimoon-regulus tijdelijk opgeheven.

ONZE BROODVOORZIENING.

590 Tot ons leedwezen hebben wij, zij het ook buiten onze schuld, de meelfabrikanten
noodeloos opgeschrikt door ons bericht over de voorgenomen regeeringsmaatregelen ten
aanzien van hun fabrieken. Op het oogenblik, waarop wij het bericht afzonden, was het
volkomen juist, daarna echter heeft de regeering bij nadere overweging, bezwaren
595 dientengevolge laten varen. Dit laatste vernamen wij te laat. De fabrieken kunnen dus
als gewoonlijk blijven malen. "Hbld".

STADSNIEUWS. Een geheimzinnige trein.

600 Zaterdagmiddag om circa 5 uur passeerde te Amsterdam aan het Centraal-station een
geheimzinnige trein, bestaande uit: één D.-wagen, één vrachtwagen en een locomotief.
Op den trein bevonden zich Hollandsche militairen; terwijl in den trein eenige
Engelsch sprekende personen zaten. Een der compartimenten was geheel bezet met kleine
koffertjes. De trein kwam uit Rotterdam, stopte eenige minuten aan 't station en
605 stoomde toen verder in de richting Amersfoort. Vermoedelijk heeft men hier te doen
met een geldtransport voor Amerikanen en afkomstig van het Amerikaansche oorlogsschip
"Tennessee", dat op het oogenblik te Rotterdam ligt.

DE OORLOG.

De Engelsche geldmarkt.

610 BERLIJN, 22 Aug. (Wolffbureau). De abnormale toestand op de Engelsche geldmarkt te
Londen duurt voort. In weerwil van de tusschenkomst der regeering, worden door de
Bank van Engeland wissels ook van eerste Engelsche huizen niet meer geaccepteerd,
zelfs niet tegen cognossemten en gewaarborgde credieten.

615 **Duitsche overwinning op de Russen.**

LEMBERG, 22 Augustus. (Korr. Bureau). De "Przegled Lwowski" meldt: In de nabijheid
van Radziechow op de Oostenrijksch-Russische grenzen ontstond gisteren tusschen een
sterke afdeeling Russische infanterie en cavalerie en onze troepen een heftig
gevecht. Onze troepen bestonden uit eenige compagnieën infanterie, welke door huzaren
620 werden gesteund. Een dappere aanval met de bajonet dunde in korten tijd de rijen van
den vijand. De Russen vluchtten in wilde paniek en lieten vele dooden en gewonden
achter. Onze troepen toonden groote dapperheid en onverschrokken moed. Zij verloren
geen man. Ook het aantal gewonden is zeer gering.

625 **Russische overwinningen.**

ANTWERPEN, 22 Aug. (Reuter). Een mededeeling van de Russische legatie luidt: In Oost-
Pruisen bij Bilderveld werd een slag geleverd. De Russen namen vele soldaten gevangen
ei een batterij werd veroverd. In Galicië werden de Oostenrijkers bij Krasnih met
groote verliezen geslagen. Zes officieren werden gedood, 1250 soldaten zijn
630 krijgsgevangen.

Een schijn-gevecht.

635 LONDEN, 22 Aug. (Reuter.) De "Figaro" verneemt uit Rome, dat een telegram uit Triest
melding maakt van een hevig gevecht, dat in den loop van den nacht van 20 Augustus de
Oostenrijksche schepen zouden hebben geleverd met een denkbeeldigen vijand.

"De zonen van Garibaldi."

640 De "Petit Journal" meldt, dat drie zonen van Garibaldi, waaronder generaal Joseph
Garibaldi, uit Mexico naar Parijs zijn gekomen en gisteren hun diensten aan Frankrijk
hebben aangeboden; zij zijn voornemens een vrijwilligers-korps op te richten en
verklaren een leger van 50.000 soldaten op de been te kunnen krijgen. Zij zijn in het
bezit van auto's, motorrijwielen en zelfs vliegmaschinen.

Persberichten.

645 PARIJS, 22 Aug. (Reuter). De senator Gervais schrijft in de "Matin": Wij wenschen,
dat Holland op practische wijze de plechtige verklaringen bevestigt, die niet alleen
betroffen de territoriale onzijdigheid, doch ook de politieke en economische
onzijdigheid. De "Excelsior" verneemt van bevriende zijde uit Rome, dat de
Italiaansche openbare meening eenstemmig de gewapende inmenging wenscht tegen
650 Oostenrijk. De "Eclair" zegt, dat in Italië de algemeene mobilisatie is bevolen. De
"Gaulois" verneemt uit Venetië, dat een oude Engelsche kanonneerboot bij den ingang
van de Roode Zee twee groote Duitsche schepen heeft genomen.

Duitschers in België.

655 TERNEUZEN, 22 Aug. (Eigen bericht) Volgens inlichtingen van hedenmorgen zijn de
Duitsche troepen, die tot Aalst waren doorgedrongen, vandaar in Zuidwestelijke
richting verder getrokken. (Dus niet naar Gent zooals gisteren werd verwacht.) Naar
het blijkt nemen zij de richting Kortrijk-Rijssel. Het binnentrekken der Belgische
660 soldaat deelt mede, dat reeds in den aanvang dezer week in het Zuidoosten van België
een machtig Fransch leger aanwezig was.

HULST, 22 Aug. (Eigen bericht). Van alle torens der Belgische gemeenten langs de
Zeeuwsch-Vlaamsche grens wappert de witte vlag, terwijl de Belgische vlag is
665 ingetrokken.

PARIJS, via LONDEN, 22 Aug. (Reuter). Een officieele mededeeling meldt, dat de
samentrekking der Belgische troepen op Antwerpen heden zonder wanorde is beëindigd.
Het moreel der troepen is uitstekend. In Aerschot hebben de Duitsche troepen den
670 burgemeester en een groep inwoners, die hem vergezelden, doodgeschoten. De feiten
zijn door een officieel rapport geconstateerd.

Uit Frankrijk.

PARIJS, via Londen, 22 Aug. (Reuter.) Een gewonde sergeant, die van Lotharingen te
675 Marseille aankwam, dankte zijn leven aan een borstbeeld van den keizer. In een
dorpsschool nam hij het weg als curiositeit en stak het in zijn ransel. Kort daarna
trof hem een Duitsche kogel van terzijde en wierp hem voorover. Toen hij weer
opstond, bevond hij, dat de kogel afgestuit was op 's keizers hoofd, terwijl een eind
van de bekende snor was afgebroken. Het leven wordthier, nu de mobilisatie zijn
680 einde nadert, buitengewoon goedkoop. Er is veel rollend materieel, het handelsverkeer
is hersteld. Er komt van allerlei meer voorraad. Daar het aantal verbruikers zeer
verminderd is, dalen col. de prijzen, hoewel ??? trachten ze op peil te houden.
Kalfsvleesch wordt nu goedkoop verkocht, gemiddeld tegen 9 à 10 stuivers het pond;
685 rundvleesch tegen 11 à 12 stuivers; het zijn bijna de laagste prijzen, die ooit zijn
gevraagd; groenten en fruit zijn er in overvloed en worden tegen lage prijzen
verkocht; alleen visch is wat schaarsch, hoewel de prijs toch normaal blijft. Onder
de vele jonge Franschen, die nog niet zijn opgeroepen doch als vrijwilliger dienst
namen, behoort de achttienjarige Max Barthou, zoon van den ex-premier; hij is
690 ingedeeld bij het 18de regiment huzaren. Prins Louis van Monaco, die eenigen tijd
diende bij de Afrikaansche jagers en als kapitein terugkeerde, is op eigen verzoek in
zijn rang hersteld en komt bij den staf van het veldleger.

De Dardanellen vrij.

695 KONSTANTINOPEL, 22 Augustus. (Wolffbureau) De Porte richtte tot de hier tet stede
gevestigde buitenlandsche gezantschappen een nota, waarin wordt medegedeeld, dat de
handelsschepen de Dardanellen vrij kunnen passeeren.

Kozakken teruggeslagen.

700 WEENEN, 22 Aug. (Reuter.) Korr.. Bureau. Een vijandelijke afdeeling kozakken, welke
in de richting naar Sokal was doorgedrongen en versterkt was door infanterie werd
gisteren door onze voorposten aangevallen en na een kort gevecht verslagen. Een
brigade werd volkomen in de pan gehakt; vele soldaten zijn krijgsgevangen gemaakt en
veel oorlogsmateriaal werd genomen.

705 **De Russen in Pruisen.**

ST. PETERSBURG via Londen, 22 Aug. (Reuter.) Een officieel communiqué van het
legercommando bevestigt, dat 19 dezer een Russisch leger offensief optrad in het
district Gumbinnen, waar het binnenviel en zich handhaafde. Den volgenden dag werd de
strijd voortgezet en behaalden de Russen nieuwe successen, De cavalerie nam twee
710 kanonnen. Aan dit gevecht namen 15 Duitsche regimenten infanterie deel.

De inneming van Brussel.

Omtrent de overgave van Brussel wordt ons nog gemeld: Toen burgemeester Max een
bevredigend antwoord had gegeven aan den Duitschen bevelhebber, werd hij naar een
715 veldtelefoon gevoerd om zijn verklaringen aan den Duitschen Generalen Staf te
bevestigen; de gewone telefoon was, zooals men weet, doorgesneden. Den burgemeester
werd uitdrukkelijk verklaard, dat de Duitschers Brussel niet zouden bezetten en dat
zij enkel de stad zouden om- en doortrekken; ook dat de Duitsche vlag niet over de
hoofdstad geheschen zou worden en dat de bevolking met rust zou worden gelaten. De

720 overgave van de stad moet geschied zijn op initiatief van den koning. Reeds des
morgens om zes uur was burgemeester Max den bevelhebber der Duitsche troepen tegemoet
gegaan. Volgens sommige bladen zou de gezant der Vereenigde Staten te Brussel zich
bij den heer Max gevoegd hebben met de officieele zending om in naam zijner regering
725 te verklaren, dat de Vereenigde Staten de stad Brussel onder hun bescherming wenschen
te nemen. Wij laten deze laatste mededeeling volkomen voor rekening van deze bladen.
De Duitschers zijn thans op weg naar Rijssel langs drie verschillende wegen, Ninove,
Aalst en Hal; zulks was voorzien door den Staf van het Belgische en het Fransche
leger.

730 **Na den Dood des Pausen. De opvolger van Z.H. den Paus.**
ROME, 22 Augustus. (Reuter). De "Tribuna" zegt, dat Z. Em. Kardinaal Ferrata
hoogstwaarschijnlijk de opvolger zal zijn van Z. H. Pius X.

735 **DE OORLOG, 24 augustus 1914**

[DE TIJD, No. 20366]

[Maandag 24 Augustus 1914]

DE OORLOG.

740 **De lijkenvelden. — Van de grensdorpen te Brussel. — Een interview met minister
Broqueville. — De toestand in Luxemburg en Antwerpen.**

TELEGRAMMEN.

De lijkenvelden.

745 MAASTRICHT, 23 Aug. (Van onzen oorlogscorrespondent T.) Sinds eenige dagen is het
buitengewoon stil in de streek van Visé, waar de gruwelen en excessen van den
moderneren oorlog op niet te beschrijven wijze hebben plaats gehad. Ik was
Zaterdagmiddag nog eens een kijkje gaan nemen; in de verte zag ik reeds het kerkje
van Mouland en het college Sint-Hadelin te Visé. In Mouland zelf is het doodsch,
750 stil; er hing een afgrijselijke lucht van lijken. Tientallen cadavers van varkens en
koebeesten zijn aan de verrotting prijs gegeven. De meeste huizen zijn afgebrand en
de enkele, die er nog staan, zijn zonder ruiten, deuren en meubelen. Doch het meest
trof me, dat de handen van sommige in den grond gestoken soldaten of burgers boven
den grond uitstaken. Dat was een allertreurigst gezicht; de handen waren reeds zwart,
755 en de lijken zijn slechts met een paar decimeters aarde bedekt... Huiverend en
sidderend verliet ik het kerkhof te Mouland, een welvarende gemeente was platgebrand.
En ik dwaalde verder, en bracht den zakdoek aan den neus, want de lijkklucht werd ver
door den wind gedragen. Ik ontmoette een paar uhlanen die blijkbaar patrouille reden,
en met hen een gesprek aanknoopte; zij bleken Katholieken te zijn. Met verbazing en
760 leedwezen vernamen ze dat den Paus was overleden. Reeds weken bleken ze zonder nieuws
te zijn, zoodat ze al evenmin wisten, dat Brussel door de Duitsche troepen bezet
werd. En ijlings reden ze weg, om het groote nieuws aan hun kameraden te gaan
vertellen. Wat verder zag ik hoe de Duitschers een nieuwen weg hebben aangelegd; de
te Visé gearresteerde burgers moeten de Duitsche soldaten flink helpen. Een Duitsch
765 onderofficier vertelde nog, dat de "civilisten" "pro stunde" worden betaald. Dan zag
ik een groot terrein, met stokken in den grond gestoken. Om de stokken was stroo
gewonden. Daar rusten de Duitsche krijgers, die vóór Lixhe sneuvelden. Geen schot
werd in de landschappen gehoord. 't Was ijsig stil. Nu en dan vloog er een vlucht
kraaien krassend over de akkers. De zon goot haar stralen over het heuvelachtige
770 terrein in 't Zuiden: één bont tapijt van kleuren. Welk een verschil met enkele dagen
geleden! De oorlog heeft in deze streek zijn bloedende taak volbracht. De oogst ligt
vertrapt, waar de zeis van den landman moest blinken, liggen de boeren en krijgers
den dag der opstanding te verbeiden.

775 **In de Belgische grensdorpen.**

Men schrijft ons uit Limburg: Om verkeerde gevolgtrekkingen ten aanzien der in
Belgische grensdorpen gepleegde gruwelen te voorkomen, is het goed het volgende op te
merken: Aan den linker Maasoever zijn de dorpen Eben en Emael evenals Lanaye, waar
tot nu toe niets gebeurde, Waalsche dorpen, terwijl in het Vlaamsche dorp Canne
780 evenals in Bilsen en Tongeren de groote gruwelen gepleegd zijn. Aan den rechter
Maasoever zijn de dorpen Mouland of Moelingen en Fouren le Comte of 's Gravenvoeren,
waar zooveel gebrand en vermoord is, stille, rustige, landelijke, geheel Vlaamsche
dorpen. Ik heb verschillende achtenswaardige bewoners van Belgische grensdorpen
gesproken, en uit hun mond bijzonderheden over het optreden der Duitschers vernomen.

785 Zij zijn allen – ofschoon ze dagen lang de Duitschers op de beste en gulste wijze
ontvangen hadden – door soldaten en officieren op de gemeenste wijze behandeld,
gebrutaliseerd en bedreigd; Een priester werd, na drie uur lang mishandeld en
gebrutaliseerd te zijn, half gekleed de straat opgejaagd. De eindindruk van alles wat
790 bedoelde bewoners mij vertelden is deze: Er is in hunne dorpen niet op de Duitschers
geschoten. De Duitse troepen, die passeeren, doen de bevolking niets, maar wanneer
een troep een dag of eene nacht in een dorp rust houdt, dan gaan ze zich te buiten in
de leegstaande woningen aan wijn en andere dranken, en dan is 't volgens de
uitdrukking van een der heeren, een beestentroep.. Zoo zijn ook gemakkelijk te
795 verklaren de tegenstrijdige berichten van de handelwijze der Duitse troepen.

Bruggen over de Maas.

EIJSDEN, 23 Aug. (Van een particulieren correspondent.) Over de Maas ten zuiden van
Lixhe wordt door de Duitschers nog een nieuwe brug geslagen, zoodat zij, als deze
brug gereed gekomen is, over drie Maasbruggen beschikken. Bovendien zijn de
800 Duitschers bezig met het herstellen der Maasbrug te Visé, door de Belgen gedeeltelijk
gedynamiteerd.

Belgische vluchtelingen.

MAASTRICHT, 23 Aug. (Van onzen Maastrichtschen correspondent). Nu in Zuid-Limburg
805 duizenden vluchtelingen uit België met de meest mogelijke gastvrijheid zijn
ontvangen, en de Maastrichtsche bevolking, evenals die van de dorpen, zich uitput, om
het door de emigranten geleden ziele- en lichamelijk lijden zooveel mogelijk te doen
vergeten, stemt het droevig somwijlen nog te moeten hooren uit den mond van enkele
uitgewekenen, dat Holland ten opzichte van België niet "schoon" heeft gehandeld. En
810 als dan op den man af wordt gevraagd, waarin in 's hemelsnaam het niet "schoone" van
Nederland toch bestaat, dan beroepen ze zich op een in den aanvang van den oorlog
verspreid bericht in de "gazet", de Holland met Duitschland eene lijn zou hebben
getrokken. Zie, zulke ontboezemingen zijn betreurenswaardig, doch worden den armen
mensen van ganscher harte vergeven, als men zich in hun overkropt gemoed kan
815 indenken, en als men weet dat een Belgisch-Limburgsch blad, dat de "primeur" had van
het al te dwaze bericht, tot nu toe verzuimt heeft een openlijke en eerlijke
rectificatie te plaatsen, waartoe de feiten toch dwingen. De schrik zit er bij de
landelijke bevolking zóó in, dat de roep "de Duitschers komen" hen allen tot vluchten
aanspoort, naar het gastvrije Nederland. Niet alleen de gewone menschen laten hun
820 boeltje in den steek, doch zelfs de kasteelheeren zoeken een goed en veilig
heenkomen, hun bezittingen aan de genade of ongenade van de Duitschers overlatende.
Nu komt het ons voor, dat bij velen het vluchten geen zin heeft; doch de eene maakt
den andere het hoofd op hol, en zoo komt de Duitser in meestal geheel verlaten
dorpen. De plattelandsbewoners hebben reeds zooveel gehoord en gelezen van de wijze,
825 waarop de Duitschers elders hebben huisgehouden, dat zij zelfs hunne komst niet meer
afwachten en, met achterlating van nagenoeg al hun hebben en houden, hel veege lijf
trachten te bergen en allen, die hun dierbaar zijn, in veilige haven beproeven te
brengen. Dat er echter, ook nog Belgische gemeenten zijn, welker bewoners niet zoo
aanstonds het hazenpad kozen, is van algemeene bekendheid. Zoo zitten de Duitschers
830 b. v. te Hasselt te midden van de rustige bevolking, die geniet (?) van de
inkwartiering der Duitse troepen. Slechts zeer weinigen – behalve 't garnizoen –
hebben de stad verlaten. 's Avonds om 7 uur moeten de herbergen gesloten zijn en er
mag geen sterke drank worden geschonken, noch aan de soldaten, noch aan de burgerij.

835 **De toestand in Brussel.**

Volgens mededeelingen van uit Brussel te Mechelen aangekomen personen was Zaterdag de
toestand te Brussel kalm. Verschillende magazijnen waren weer geopend. Vaste
uhlanenpatrouilles zijn geposteed bij de stations, het postkantoor, de banken, de
beurs en de Grand Place. De bevolking neemt op voorbeeldige wijze de door
840 burgemeester Max aanbevolen voorzorgen in acht. Eigenaardig is wel, dat de Regeering
nog steeds niet officieel de voorwaarden kent, welke tusschen burgemeester Max en den
Duitschen legercommandant zijn overeengekomen. Het is niet mogelijk daaromtrent
inlichtingen te verkrijgen. De omgeving van Brussel wordt zeer scherp bewaakt. Het
schijnt de bedoeling der Duitschers te zijn, Brussel te isoleeren van het overige
845 deel van het land. Het aantal Duitse soldaten te Brussel wordt op slechts 3000
geschat.

KEULEN, 22 Augustus. (Eigen bericht). Te Brussel is door de Duitse militaire
overheden een commissie ingesteld tot een ambtelijk onderzoek van de tegen Duitse
850 inwoners begane gruwelen. Reeds is vastgesteld dat meer dan 100 Duitse

Naspeuringen van Paul Theelen: 24 augustus 1914

handelsondernemingen door het gepeupel zijn verwoest. Ook werden tientallen Duitschers bevrijd, die wederrechtelijk in de gevangenissen waren opgesloten.

855 TERNEUZEN, 23 Aug. (Eigen bericht.) Het schijnt te worden bevestigd, dat de
Duitschers niet naar Gent komen, doch de vallei van den Donder volgen op hun weg naar
Frankrijk. Duitse officieren informeerden naar den weg van Enghien. Te Wetteren
kwamen 200 uhlanen en eischten het op het postkantoor aanwezige geld. Ook noodzaakten
zij den burgemeester dezer plaats om de gemeentekas over te geven. Een politiek
860 persoon, die Vrijdag nog te Antwerpen vertoefde, verklaarde aan een der medewerkers
van "Het Laatste Nieuws" te betwijfelen of de Fransche en Engelsche troepen met de
Belgische samen werken. De "Flandre Überal" merkt evenwel op, dat het Fransche leger
door ruiterij was vertegenwoordigd, welke Woensdagavond zich nog al ver in het land
bevond alsmede Fransche infanterie, die evenwel te ver verwijderd was om krachtig op
te treden. Het treinverkeer te Gent is hersteld op alle lijnen, behalve in de
865 richting van Aalst en Charleroi.

TERNEUZEN, 23 Aug. (Eigen bericht.) De Duitschers trekken aan op Charleroi en
Rijssel, over Ninove, in colonnes van honderdduizend man. Sinds eene heele week wordt
er gevochten in de omstreken van Namen. Men zal weldra kunnen spreken van een
870 tiendaagschen veldslag. De strijdt splitst zich meer en meer tot een soort van
Quatre-Bras, waarvan Namen het middelpunt vormt. De Franschen dringen van alle zijden
op en het is niet te ontkennen, dat Luik het doel schijnt van hun opmarsch. Tusschen
Bergen en Namen is even hevig gevochten als tusschen Neufchateau en Dinant. De
posities der Franschen, die reeds een groot gedeelte van Luxemburg bezet hebben,
875 netten?? veel gunstiger dan de stellingen der Duitschers. Te Gent zijn vele treinen
met vluchtelingen uit Charleroi aangekomen, waar hevig gevochten wordt.
Verschillende dorpen tusschen Leuven en Aalst zijn bezet om het gros van het Duitse
leger den doortocht te verzekeren. Uhlanen-patrouilles zijn gesignaleerd langs den
rechteroever van de Schelde en hebben enkele dorpen bezet om den rechtervleugel van
880 het Duitse leger te beschermen.

Het dappere België.

ESSCHEN, 22 Augustus. (Van een bijzonderen correspondent. Vertraagd.) Negen dagen
geleden viel de slag van Haelen. Een week na dit gevecht, waarbij de Duitschers de
885 velden en landwegen van dit dorpje bezaaid met lijken achterlieten, drongen zij pas
door tot Diest en – over dezelfde frontlijn – tot Thienen. De Belgische vijand
ontving een week lang versterkingen en de dagen, welke op den slag van Haelen volgden
ontving hij weer versterkingen. Diest ligt slechts een tiental kilometers van Haelen;
Sint Truien een kleine twintig kilometers van Thienen. Zijn dat voldoende vorderingen
890 – gedurende meer dan eene week! – voor een verre van overmachtigen vijand, wiens
mitrailleuse-compagnieën acht van deze moordtuigen tellen, terwijl de Belgische er
slechts twee bezitten? Er volgde echter een nieuw gevecht tusschen Diest en Aerschot,
tusschen Thienen en Leuven, tusschen Eghezee en Waver, alles over hetzelfde front. De
vijand ontving voortdurend versterkingen, de Belg stond alleen, zooals mij niet
895 zonder ontmoediging een bestoven strijder uit de linie van Thienen op zijn vlucht
naar Antwerpen vertelde. Limburg, de Hespengouw, Brabant en de Kempen schijnen door
den Staf der geallieerden helaas uitsluitend toevertrouwd aan den heldenmoed der
Belgen. Er had een nieuw moorddadig gevecht plaats, dat een heelen dag duurde. Daar
kwamen 2 regimenten in 't vuur, die reeds streden om Luik en opnieuw hielden zij weer
900 lang stand. Vliegers hadden de vijandelijke stellingen verkend en bericht gebracht
van de ontzettende overmacht, doch men hield stand. Niemand weet hoeveel Belgen er
vielen, niemand weet hoeveel Duitschers er sneuvelden bij dezen stormloop, waaraan al
de machten van den krijg deel namen. De Belg heeft echter een andere natuur dan de
Duitscher. Het lijkt alsof hij de doods-kansen uittelt: hij behoudt zijne
905 individualiteit. Zoolang hij dertig kansen heeft om niet getroffen te worden en te
treffen vecht hij als een leeuw, doch als hij nog maar vijf kansen heeft om niet
getroffen te worden, bedenkt hij of hij zich straks niet nuttiger kan maken en trekt
terug. De Duitse bataljons hebben alle hunne commandeerende en opjagende officieren
achter zich. En zoo konden de Duitschers met gewapende automobielen Leuven
910 binnenrennen, gelijk zij deden in Luxemburg, in Visé! Woensdag waren ze in Leuven,
Donderdag trok de cavalerie Brussel binnen, terwijl het Belgisch leger reeds onder de
dekking stond van Antwerpen's forten. Negen dagen na den slag van Haelen! Zoo deze
overwinning niet te veel manschappen gekost heeft, in ieder geval kostte zij te veel
tijd. De Belgische regeering kan daarom gerust en eenvoudig melden: "Het leger, dat
915 voor Antwerpen staat, heeft zijn plicht, méér dan zijn plicht gedaan."

HULST, 23 Aug. (Eigen bericht) Rondom Gent hebben de Belgen de spoorwegen opgebroken. De polders rondom de stelling Antwerpen worden geïnundeerd.

920 **Een Engelsch eskader voor Ostende.**

OSTENDE, 23 Aug. (Eigen bericht. Vertraagd). Zaterdagmiddag verscheen een Engelsch eskader bestaande uit twee kruisers, twee dreadnoughts en zes torpedoboot-vernielers, voor Ostende. De commandant heeft instructies om het vuur te openen op Duitsche troepen, die zich eventueel aan de kust vertoonen. De burgemeester heeft zich tot den commandant gewend met het verzoek niet te schieten alvorens de Belgische autoriteiten het juiste oogenblik daartoe gekomen achten. Het Engelsche eskader ligt thans in volle zee. De burgemeester heeft een proclamatie tot de bevolking gericht in denzelfden geest als de proclamatie van den Brusselschen burgemeester.

930 **Een interview met Minister de Broqueville.**

ANTWERPEN, 21 Aug. (Eigen bericht.) Geen nieuws, goed nieuws, zegt men, en dit is ons heden eens te meer verzekerd door den minister van oorlog. Wees maar niet ongeduldig, zeide ons baron de Broqueville. Nieuws mag ik U nog niet geven, maar dit kan ik U zeggen, dat alles beter van stapel loopt, als wij wel hadden durven hopen. Ons verdedigingsplan, sedert jaren en jaren ingestudeerd, voorzag, dat een of meerdere mogendheden ons zouden ter zijde staan. Welnu, dit is zoo uitgekomen. Sedert de Duitschers op Belgischen bodem zijn, is dit plan niet alleen trouw, maar heldhaftig gevolgd. Daar zal de vijand het best van weten te spreken. Niet alleen hebben wij ons verdedigd, maar wij hebben ook aangevallen en de Duitscher weet reeds, wat dit hem kost. Zooals het voorzien was en moest gebeuren, heeft het leger zich rond Antwerpen geschaard. Dank aan ons leger hebben onze bondgenooten den tijd gehad hunne voorziene stellingen in te nemen. Wij hernemen onze stellingen. Dit zal natuurlijk niet zonder nieuwe gevechten gaan, maar daar zijn wij op voorbereid; en eerder nog dan sommigen het denken, zal de groote strijd aanvangen en daarin zulten wij ook ons woordje te zeggen hebben. Wij zullen eens te meer aan de gansche wereld bewijzen, dat de zonen der Kaerlen van Vlaanderen en die der 600 Franchimontezzen immer den vrijheidsroem van België waard zijn.

De officieele Fransche berichten luiden, dat te Luik alle forten nog standhouden tegen de aanvallers; dit hadden wij nooit durven hopen. De Duitschers zijn thans te Brussel, Aalst, Luik, Diest enz., maar wat nood? Wij hebben er nooit aan gedacht, een open stad zooals Brussel, Diest of Aalst te verdedigen. Dit werd nooit voorzien en het is daarom, dat de gansche. ?? hun regeering en de koninklijke familie naar Antwerpen gekomen zijn. Neen, wees gerust, besloot de minister met een handdruk, de toestanden blijven schitterend voor ons, dan als men denken kan en ik versta wel, dat degenen, die niet op de hoogte zijn, zooals wij, ietwat twijfelen. Wat het nieuws aangaat, dit is hier zeer schaars. Wel weten wij, dat de Duitschers doortrekken, maar in Mechelen en Vilvoorde is geen enkele Duitscher te zien. In Gent schijnt men ze te verwachten en de heer burgemeester Braun heeft gistermiddag een proclamatie doen aanplakken, waarin zakelijk gezegd wordt, dat de Duitschers verscheiden steden hebben bezet en ze ook in Gent verwacht worden. Ook deze burgemeester doet een beroep op de bevolking kalm te blijven en de wapens in te leveren.

Het is klaar en duidelijk, dat de Duitschers dank onzen tegenstand, den weg niet hebben kunnen volgen, die de Generale Staf hun aangeduid had. Thans zitten zij tusschen de forten van Namen en Antwerpen in, welke slechts zestig kilometer van elkander liggen. Wat Antwerpen zelf aangaat, daar behoeft in geen geval voor gevreesd te worden. Zelfs op een volkomen afsnijden van de Scheldestad zijn wij geheel en al voorbereid. Mondvoorraad is er genoeg, en wat de kolen voor gas- en electriciteitsverlichting aangaat, die hebben wij voor maanden en maanden. Vanaf heden mogen geen sterke dranken meer worden verkocht. Het dagblad de "Nouveau Précurseur" vraagt in zijn editie van Vrijdagavond, dat de regeering zijn grenzen zal openzetten voor den vrijen toegang van Hollandsch vee. Dit zou de beste resultaten hebben zoowel voor het Hollandsche als voor het Belgische volk. De algemeene staf van de verbonden legers heeft intrek genomen in het paleis van den Gouverneur der provincie Antwerpen. De koning die ook te Antwerpen is, vertoef met de koningin en de prinsjes met prinses Marie-José in het koninklijk paleis der Meirplaats. Hedenmorgen hebben wij een inwoner van Tongeren getroffen. Deze verklaarde ons, dat de bevolking zijner stad door de Duitschers verdreven was, na onmenschelijk mishandeld te zijn. De man vertelde, dat de Duitsche soldaten met de ooren en haren weerlooze vrouwen uit de kelders, waarin zij zich verborgen, trokken. Uit Luik verneem ik, dat de Luiksche werklieden hardnekkig weigeren, ook tegen het in uitzicht gestelde dubbele loon, in de groote metaalfabrieken Cockerill, welke niet werden beschadigd maar in handen der Duitschers vielen, te arbeiden. Gisteren vloog er over

985 Antwerpen een Taube, die ook te Gent is gezien. Men denkt, dat hij de zee kust ging verkennen. Op verscheidene plaatsen heeft men vruchteloos gepoogd het vliegtuig neer te schieten.

De toestand in Luxemburg.

LUXEMBURG, 19 Aug. (Van onzen Luxemburgschen correspondent. Vertraagd.) Hoewel men in Luxemburg meer en meer aan de vernederingen van het "Militair" gewoon raakt, en men 990 bijna niet meer omziet naar de "Pikkelhelmen", die de Adolf-brücke bezet houden, is er in de laatste dagen toch geen verbetering gekomen in den toestand in en om de hoofdstad, en geen kalmte en rust in de gemoederen harer inwoners. Indien de inval der Duitschers binnen Longwy aan de fransche grenzen gelukt was, had men in Luxemburg 995 alle gevaar als geweken kunnen beschouwen. Nu echter deze Fransche vesting te sterk bleek – er staat om de geheele stad een ringmuur – is het niet onwaarschijnlijk, dat een samentreffen op Luxemburgsch grondgebied plaats heeft. De Duitsche soldaten nemen ten minste in en om de hoofdstad nu reeds hunne maatregelen. De veldartillerie legerd in de prachtig aangelegde stadsparken; boven op de "Drei Eicheln", waar vroeger een reusachtig fort stond, dat nu een ruïne is, hebben de Duitschers hun zwaar geschut 1000 opgesteld. Ook op den weg naar Longwy staan bij de hooger liggende huizen overal kanonnen. Men vraagt zich terecht af, of onze hoofdstad bestand zal zijn tegen het zware moderne Fransche geschut, als het zoover komen mocht? Luxemburg is eigenlijk geen vesting meer; hier en daar staat nog wel een oud stuk muur van een fort of toren 1005 overeind, hier en ginds verrijst nog wel een stuk ring-muur, er op wijzend, dat in vroeger tijd de hoofdstad sterke forten had van hooge strategische waarde; thans echter is de eenige kracht der hoofdstad hare natuurrijke ligging, rotsen en steenachtige hoogten door de natuur opgebouwd, maar ook weder door diezelfde natuur uitgevreten en verzwakt, zoodat de vraag gewettigd is, of zij bestand zal blijken tegen een grooten aanval van zware kannonnen.

1010 Als de Duitschers vandaag of morgen door de Fransche grenzen heenbreken is alle gevaar voor Luxemburg geweken, maar de Duitsche soldaten houden zich op alle gebeurlijkheden voorbereid, en bezetten dientengevolge de hoofdstad met een groote troepenmacht. Een andere reden, waarom de bevolking de vrees om het hart slaat, is het feit, dat plotseling de Fransche gezant zijn paspoort kreeg thuis gezonden en de 1015 hoofdstad al lang verlaten heeft. De militaire autoriteiten gaven mr. Eischen, Luxemburgs Staatsminister, de opdracht den Franschen ambassadeur aan te zeggen, dat hij naar Parijs moest vertrekken, waarna Mollard, na zijn officieele stukken ontvangen te hebben, het land verliet. Mollard was, om zijn groote diplomatieke kennis, in Luxemburg zeer gezien, en om zijn bemoeiingen op sportgebied een zeer 1020 populaire persoonlijkheid in het land. Men kon geen sportfeest van belang bijwonen of de typische figuur van den Franschen gezant was er bij. Er is nog een diepere grond, waarom Luxemburgs bevolking beangst is om de verbanning van den Franschen gezant door de Duitsche militaire autoriteiten in deze bange tijden. Men redeneert aldus: Indien het waar is, dat de Duitschers Luxemburg bezet hebben om de spoorwegen tegen den 1025 Franschen overval te beschermen, en derhalve hun verblijf in het land als slechts van bijkomstigen en tijdelijken aard werd beschouwd, waarom worden dan nu opeens de diplomatieke betrekkingen met Frankrijk verbroken door de verbanning van den Franschen gezant uit het land, hetgeen niet op vredelievende bedoelingen der Duitschers wijst, maar een teeken schijnt, niet rooskleurig voor het voortbestaan van 1030 Luxemburgs onafhankelijkheid.

Zoo redeneert het volk, en er valt waarlijk wel iets te zeggen voor dergelijke beschouwingen, ofschoon men van andere zijde weer hoort, dat Duitschland na den oorlog eerherstel zal geven aan Luxemburg. Laten we maar rustig afwachten, ofschoon 1035 de toestand in Luxemburg nog niet rooskleurig is, moet men toch niet alles gelooven, wat in buitenlandsche bladen soms over den stand van zaken verteld wordt. Zoo kon men verleden week lezen in een Engelsch blad, dat de Groothertogin door Duitsche soldaten was gevangen genomen, doch dadelijk werd vrijgesteld. Niets van bekend hier! In een ander blad zoog een bekend oorlogscorrespondent uit zijn vruchtbaeren journalistieken duim, dat vóór de komst der Duitschers in de hoofdstad onder het kantoorpersoneel een 1040 Duitsche spionnendienst was georganiseerd, die de Duitsche soldaten van alles op de hoogte moest brengen. Alles fantasie! Want wie zelf ooggetuige was van den intocht der Duitschers in het land en het vreemde zoeken en vragen van Duitsche soldaten naar den weg gadesloeg, wie de officieren zag slenteren door de straten en aan jongens om raad vragen, wijl zij telkens verkeerd liepen, wie de auto's heen en weer zag vliegen 1045 en elken keer een dwaalspoor zag nemen, hij weet wat hij te houden heeft van een "goed georganiseerden Duitschen spionnendienst" in Luxemburg.

De toestand in Duitschland.

1050 KEULEN, 10 Augustus. (Van onzen Duitschen correspondent. Vertraagd.) Sedert begin van
den oorlog vloeien de berichten slechts zeer spaarzaam. Het geheele Rijk is volkomen
van de overige buitenwereld afgesloten. Het land is gezuiverd van elementen, die er
niet thuis hooren. De spionnenvrees, die in de eerste dagen na het uitbreken van den
1055 oorlog heerschte, is zoo goed als verdwenen. Als buitenlander doet men het beste een
pas bij zich te dragen, in ieder geval papieren, die uw nationaliteit en identiteit
vaststellen. Vooral als men donkere haren heeft. Want dan wordt men al spoedig voor
Rus aangezien. Uw correspondent zelf werd tijdens zijn verblijf in Strassburg eenmaal
door een politie-agent aangesproken, die hem vroeg, even mede te gaan naar het
politiebureau. Gelukkig bleek uit zijn passen, die in orde waren, zijne
1060 nationaliteit. Ik hoorde na afloop van de revisie, dat men mij voor Rus had
aangezien. U heeft ook zoo een donker type! In den beginne was de jacht op auto's
groot. Deze jacht werd zoo overdreven, dat de Generale Staf, nadat verscheidene
militairen door wijkbewakers op de provinciale straatwegen doodgeschoten waren en een
Oostenrijksch stafofficier op een haar na gedood was, zich gedwongen zag, op zware
1065 straf te verbieden, nog langer auto's aan te houden. De Staf verklaarde, dat heel
Duitschland nu van vreemde auto's gezuiverd was. De staf was echter zelf de schuld,
dat de autojacht een zoo grooten omvang aangenomen had. Hij had namelijk bevolen, om
op Fransche auto's, die met goud voor Rusland beladen waren, jacht te maken. Van deze
auto's zijn er ook werkelijk drie aangehouden. Zij werden door dames bestuurd! Het
grootste deel der vreemdelingen, met wier staten Duitschland in oorlog verkeert, zijn
1070 vertrokken. Last hebben zij niet ondervonden.
In Hollandsche kranten, die een bekende voor mij medebracht - de Hollandsche kranten,
die per post komen, worden niet alle bezorgd - las ik allerlei gruwelen, die de
Duitschers tegenover vreemdelingen zouden bedreven hebben. Het kan natuurlijk
voorgekomen zijn, dat er hier en daar wat hardhandig opgetreden is, vooral tegen de
1075 Belgen uit weerwraak voor de schanddaden door de Belgen tegen de Duitschen in Brussel
en Antwerpen bedreven, maar in het algemeen kan de positieve verzekering gegeven
worden, dat alle vreemdelingen zonder uitzondering met hoffelijkheid behandeld zijn.
Absolute veiligheid bestaat voor hen, die tot staten behooren, met wien Duitschland
1080 in vrede leeft en bovenal voor de Hollanders, die op het oogenblik in Duitschland
troef zijn. De spionnenvrees was in den beginne geen ijdele waan. Er zijn vele
gevangen genomen, vooral Russen, die in allerlei kleeding rondliepen en voornamelijk
de ordenskleeren der katholieke zusters en paters voor hun doeleinden misbruikten.
Thans is alles veilig. Niemand, die niet geheel betrouwbaar is, komt over de grenzen
en niemand, die zich niet volkomen legitimeert, komt uit het Rijk weg. De Deutsche
1085 kranten zijn "zur Bedeutungs-losigkeit herabgesunken." Zij staan onder de denkbaarst
scherpe censuur. Over den oorlog hooren zij niets. Zij mogen alleen de door de
regeering goedgekeurde WTB's (Wolffs Telegr. Bur.) brengen. Als zij iets over de
operaties of over de troepenverschuivingen mededeelen, worden zij voor den duur van
den oorlog gekonfisceerd, neven andere straffen voor de ongehoorzame redacteers. De
1090 "Kölnische Volkszeitung" had een onbeteekenend bericht over de mobilisatie afgedrukt.
Haar gewerd direkt een bedreiging met konfiskatie. De "Westdeutsche Landeszeitung"
bracht het bericht dat een regiment uit Pommeren in M. Gladbach zou worden
ingekwartierd. Met groote moeite kon dit blad nog aan de directie konfiskatie
ontkomen. De Generale Staf gaat van de gedachte uit, dat ieder bericht het leger
1095 schaadt. Zooals misschien in Holland niet bekend is, is de Deutsche Generale Staf in
1870 de opstelling der Fransche troepen bij Sedan uit Engelsche kranten te weten
gekomen. De Deutsche kranten zijn reeds bang voor een spoedig tekort aan papier. De
meeste hebben haar omvang verkleind. Artikelen, die niets met den oorlog te maken
hebben, verschijnen haast niet meer. Alles handelt over den oorlog en de economische
1100 mogelijkheden en ook onmogelijkheden, die uit den oorlog kunnen voorkomen.
In weinig woorden laat zich dan ook samenvoegen, wat de Duitschers van den oorlog
weten. Van de mobilisatie weten zij, dat deze, zooals ook niet anders verwacht werd,
op rolletjes gaat. Alles klappt vorzüglich und programmässig! - Zonder uitzondering
is ieder onder de wapenen gekomen. En het reeds in vredestijd grandiose
1105 spoorwegverkeer is, zoo mogelijk, nu het bijna uitsluitend voor militairen is
ingericht, nog grandioser geworden. Geen enkel ongeluk heeft bij het vervoer der
millioenen plaats gehad. Van den oorlog weet men het volgende: 1o. de bezetting van
Luxemburg, de inname van Luik en dien opmarsch der troepen naar Namen; 2o. het
beschieten door de "Göben" en "Breslau" van de Algiersche kustplaatsen; 3o. het
1110 leggen van mijnen door een salonbootje uit Cuxhaven bij den mond van de Theems en het
vergaan van den Engelschen kruiser "Amphion"; 4o. het beschieten van de haven Libau
in Rusland; 5o. het opdagen van de Franschen in Altkirch en Mühlhausen en hun
verdrijving uit deze stadjes en den kleinen veldslag bij Lagarde, waar kanonnen en

Naspeuringen van Paul Theelen: 24 augustus 1914

1115 een vaan werden buitgemaakt en eenige honderdtallen krijgsgevangenen werden gemaakt; 6o. eenige kleine overwinningen op de Russen; 7o. het bericht, dat het heele Rijk van vijanden gezuiverd is; 8o. de insluiting van het geheele Servische grondgebied door de Oostenrijkers, die Servië door uithongering willen trachten klein te krijgen, en 9o. de merkwaardige ontvluchting van de "Breslau" en "Göben" uit den haven van Messina. Meer weet men niet.

1120 Uit verschillende communiqués weet het publiek en uit de spaarzaam hier aankomende Hollandsche kranten weet ik van de kolossale leugens, die overal in het buitenland verspreid worden. Het is dan ook zeer onwaarschijnlijk, dat de Belgen en Franschen dag in dag uit overwinningen behalen. Reuter en Havas zijn er niet betrouwbaarder op geworden. Natuurlijk zullen de Wolff-telegrammen ook niet geheel naar waarheid zijn.

1125 Toch heeft men hier rotsvast vertrouwen in de regeeringstelegrammen. De regeering heeft dan ook plechtig beloofd, geen enkel succes te overdrijven en geen enkele nederlaag te verkleinen of te verheimelijken. En de Duitscher gelooft thans zonder den minsten twijfel alles, wat de regeering publiceert. Het is ook mijn overtuiging, dat de regeering in Berlijn veel heil verwacht van de waarheid. Zeldzaam openhartig is in deze dagen de Deutsche diplomatie. De publicatie der door keizer Wilhelm met den koning van Engeland en met den Tsaar gewisselde telegrammen heeft een diepen indruk in Deutschland gemaakt. Iedereen is er thans van overtuigd, dat de "Blutzar" de eigenlijke oorzaak van den oorlog is. Om de betrouwbaarheid der Reuter- en Havas-telegrammen te constateeren, heb ik een onderzoek naar verschillende gebeurtenissen

1130 ten zake heb ik van Franschen niets bemerkt. Er was een oogenblik een kleine Fransche afdeeling in Mühlhausen geweest, maar dadelijk er weer uit verdreven. Bij Lagarde zijn alle Franschen, die in het Rijksland waren doorgedrongen, er weer uit gejaagd. Van een anti-Duitsche stemming heb ik in het Rijksland niets bespeurd. Er zullen natuurlijk wel

1135 Franschgezinden zijn. Maar de massa is dit niet. Een pastoor verklaarde mij, dat het Rijksland zeer goed weet, wat het in de afgelopen veertig jaar aan Deutschland te danken heeft. Het heeft op economisch gebied de weergalooze ontwikkeling van het Deutsche Rijk medegemaakt. Het land is rijk geworden. De kerkvervolging in Frankrijk heeft het Duitsch bestuur als een weldaad doen beseffen. Er zijn natuurlijk wel

1140 grieven, maar geen overwegende. Duizenden Elzassers en Lotharingers zijn dan ook vrijwillig onder de vanen gekomen. Merkwaardig was ook te lezen van de vele Zeppelins, die vernietigd zouden zijn. Er kan alleen sprake zijn van de Zeppelins, die in Metz, Keulen en Dusseldorf gestationeerd zijn. Al die Zeppelins zijn nog springlevend. Ik zie ze schier elken dag. Alleen in Metz kon ik geen uitsluitsel

1145 krijgen, of het luchtschip, dat boven Tonl vernietigd zou zijn, een Zeppelin geweest is. Het moet een Zeppelin uit Metz geweest zijn. Zeker is echter, dat er nog twee Zeppelin-luchtkruisers in Metz stationeeren.

1150 Volkomen onwaar is, dat de bekende sociaal-democraat Liebknecht doodgeschoten zou zijn. De man dient bij de reserve. En ook de lieflijke Rosa Luxemburg is niet

1155 gefusileerd, maar helpt bij het Roode Kruis. Als het belachelijkste praatje, dat door het buitenland verspreid is, wordt het bericht genoemd, volgens welke de "Göben" en "Breslau" aan Turkije zouden verkocht zijn. Wat weten we nu uit Deutschland zelf? In alle steden, die ik bezoek, merkt men niets van den oorlog. In de koffiehuisen is het druk. De muziek is niet afgeschaft. Vele theaters zijn open. Alleen de kinos, waarin

1160 alleen nog maar Deutsche en Amerikaansche films afgedraaid worden, schijnen geen goede zaken te maken. Geld is er voorloopig nog in overvloed. Nergens is gebrek aan pasmunt. Levensmiddelen zijn niet in prijs gestegen. In de restaurants worden geen

1165 hogere prijzen berekend. De oogst is schitterend. Dadelijk na het uitbreken van den oorlog zijn onder leiding van dr. Sonneschein, van M. Gladbach, studenten en de

1170 hoogste klassen der gymnasia en hogere burgerscholen aan het werk gegaan, om de landbouwers te helpen. Maar al spoedig bleek het, dat dit niet noodig was. Er bleken zoovele mannen te zijn, vooral industrie-arbeiders, die werkloos waren en die nu helpen konden, dat de studenten en de anderen ophouden konden of beter ophouden moesten, wilden zij niet de loonen der arbeiders naar beneden drukken.

1175 De laatste telling van het vee bewijst, dat er een enorme voorraad voorhanden is, er zijn bijvoorbeeld op het oogenblik nog 28.000.000 stuks zwijnen in Deutschland. De groote veeboeren mogen hun stapels koeien niet verkleinen, opdat er geen getrek aan melk kome. Naar verluidt, zullen de Hollandsche en Deensche grenzen voor den aanvoer van vee opengesteld worden. Voor eieren en groenten is de grens al open. Natuurlijk heerscht in het industriegebied reeds malaise. De gemeenten zorgen echter naar krachten voor de minder vermogenden. Overal worden millioenen credieten door de gemeenteraden gevoteerd. Papieren betaalmiddelen zijn nog niet uitgegeven, er zullen binnenkort echter Darleinkassenscheine gepubliceerd worden. De grootste zorg zal wel ontstaan, als de graanvoorraden uitgeput raken. Deutschland betrok enorm veel uit

1180 Rusland en dat gaat nu niet langer. In het industriegebied worden de Landwehr en
Landsturm niet opgeroepen. Op deze wijze bereikt men, dat in de zware industrie en in
de mijnen het werk niet behoeft stop gezet. Om bijna 70.000.000 menschen te voeden is
er veel noodig. Voor een buitenstaander is het daarom haast onmogelijk te schatten,
1185 hoelang de voorraad in het Rijk nog strekken zal. Grooter nog dan in den tijd van
vrede openbaart zich nu de kolossale macht van het Nieuwe Deutschland op elk gebied.
Is het wonder, dat haast niemand gelooven kan, dat dit gigantische gebouw instorten
kan? Vol vertrouwen ziet het volk hier de toekomst tegemoet!

Een bisschoppelijke aansporing.

1190 TRIER, 21 Aug. (Wolff-bureau). De Bisschop van Luxemburg en Staatsminister Eyschen
hebben de bevolking aangespoord, om niet te schieten op Duitsche troepen of andere
aanslagen te plegen.

Na den Dood des Pausen.

1195 **De laatste gedachten des Pausen.**

23 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent). De wereld weet niet genoeg – en ten
volle te weten komen Pius X leed door de lelijke gebeurtenis van den thans
uitgebroken wereldoorlog. Daarom is het goed gedaan van prof. Marchiafava, een van de
pauselijke geneesheeren, dat hij daaromtrent in den "Corriere della Sera" van Milaan
1200 een en ander wereldkundig maakt. De Paus, schrijft de hoogleeraar, gevoelde zich in
den laatsten tijd, ten gevolge van het gruwelijke oorlogsnieuws, sterk
terneergedrukt. Als de professor hem bemoedigende woorden toesprak, antwoordde Z. H.:
"Er sterven millioenen menschen. Ik moest dat kunnen verhinderen, en toch – ik kan
het niet. Ik kan mij er alleen maar over bedroeven. Als ik, die het hoogste
1205 vredesambt uitoefen, niet denk aan de redding van zooveel jonge levens, wie moet zich
er dan om bekommeren!" En de Paus glimlachte daarbij droevig en herhaalde dagelijks
dezelfde klacht.

ROME, 23 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent.) Nog steeds worden enkele
1210 bijzonderheden bekend over de laatste oogenblikken van Z. H. den Paus. Nadat de
doorluchtige lijder het H. Oliesel had ontvangen, dienden de geneesheeren hem
opwekkende middelen toe. Terwijl de Paus ongeveer drie kwartier vóór zijn overlijden
eenige oogenblikken het bewustzijn herkreeg, sprak hij tot zijn omgeving de volgende
woorden: "Nu gevoel ik, dat het einde nadert. God heeft niet gewild, dat ik de
1215 gruwelen zou zien, die thans in Europa plaats hebben". De aanwezige kardinalen kusten
en drukten de hand des Pausen en de hooge lijder viel weer in zijn bewusteloosheid
terug.

Nog enkele bijzonderheden over de begrafenis.

1220 ROME, via Londen. 22 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent). De plechtigheid der
bijzetting was vol eenvoud, maar diepe ontroering. De lijkstoet, die het stoffelijk
overschot afhaalde, werd gevormd door stafdragers, pressitentiari met brandende
kaarsen, leerlingen van het pauselijk seminarie, de kapittelheeren van het Vaticaan.
Het stoffelijk overschot werd omgeven door edelgarden. De stoet werd gesloten door de
1225 leden der pauselijke hofhouding, eere-kamerheeren, tal van kerkelijke
hoogwaardigheidsbekleeders en de palatijsche wacht. Op het deksel van de binnenste
kist was een opschrift aangebracht, de levensdata van Z. H. aangevende. Onderwijl de
daarvoor aangewezen personen de kisten dichtschroefden, las de notaris van het
Vaticaan een in het Latijn gestelde lange acte voor, waarin vermeld stond, dat de
1230 verschillende voorgeschreven handelingen, die sedert den dood des pausen moesten
plaats vinden, volbracht waren, zooals de officieele doodskonstateering, de
overbrenging van het lijk enz. De houten kist werd met de zegels van den Kardinaal-
Kamerling verzegeld. Insgelijks de looden kist. Op de buitenste kist was het
pauselijke wapen van Pius X aangebracht. Onder het aanheffen van het gezang
1235 Benedictus Dominus Deus Israël werd het stoffelijk overschot in de crypte geplaatst.
Het stoffelijk overschot werd naast dat van Pius VI geplaatst.

Het Conclave.

1240 ROME, 23 Augustus. (Van onzen bijzonderen correspondent). De "Messagero" weet mede te
deelen, dat nog niet is vastgesteld wanneer het Conclave zal aanvangen. Het blad
spreekt 't vermoeden uit, dat niet voor 5 September de eerste zitting zal plaats
hebben.

's Pausen testament.

1245 ROME, 23 Aug. (Van onzen bijzonderen correspondent). In het testament van wijlen Z.

Naspeuringen van Paul Theelen: 24 augustus 1914

1250 H. den Paus, hetwelk Vrijdag geopend werd, komen o.a. de volgende woorden voor: "Ik ben arm geboren, heb arm geleefd en wil arm sterven." Z. H. vermaakt slechts matige bedragen aan zijn bloedverwanten en stelt aan zijn opvolger de som van 100.000 lire – een bedrag, hetwelk Z. H. ten geschenke is aangeboden – ter beschikking, om die uit te deelen onder verschillende huisgezinnen. Zooals reeds gemeld werd heeft, op uitdrukkelijk verlangen van wijlen Z. H., de begrafenis een zeer eenvoudig karakter gedragen en is het stoffelijk overschot niet gebalsemd.

1255 **Men zie verder voor den Oorlogstoestand het Tweede Blad en de Laatste Berichten.**

Amsterdam, 24 Aug. 1914.

BUITENLAND. GEMENGDE BERICHTEN.

Koning Albert te Antwerpen.

1260 Koning Albert heeft thans definitief zijn intrek genomen in het Paleis op de Meir te Antwerpen. Tweemaal daags presideert hij den ministerraad, waaraan behalve de gewone ministers ook de ministers van Staat deelnemen.

Albanië.

1265 Het einde van het vorstendom Albanië schijnt gekomen. Volgens den Italiaanschen "Messengero" luiden de berichten uit Durazzo zeer ernstig. De vorst zou de hoofdstad reeds hebben verlaten en naar Roemenië zijn vertrokken, waar zich ook zijn gezin zou bevinden.

Na Japan's oorlogsverklaring.

1270 Volgens het Persbureau heeft de Oostenrijksche regeering aan den kruiser "Kaiserin Elizabeth", die op het oogenblik te Kiao-tsjao verblijft, bevolen de bemanning te ontwapenen en terug te keeren naar Tientsin.

De slag in de Vogeezen.

1275 Als bewijs van de groote opgewondenheid te Berlijn over de overwinning der Duitsche troepen op het Fransche leger in de Vogeezen, wordt ons een particulier telegram getoond, waarin de sterkte van het Fransche leger op 400.000 man wordt gerekend en de slag de geweldigste in de wereldgeschiedenis wordt genoemd. Volgens den afzonder duurde hij drie volle dagen, werd aangevangen over een uitgestrektheid van 50
1280 kilometer en breidde uit over een afstand van 100 kilometer. De kern van het Fransche leger trok zich terug op den vestinggordel Toul-Epinal, om daar zijn steunpunt te krijgen. De vlucht van het Fransche leger geschiedde in de grootste wanorde, daar de Duitschers hen bij dag noch nacht met rust laten. Alles werd precies uitgevoerd zooals de Duitsche generale staf het had bepaald.

1285

Groengeschilderde paarden!

Volgens den Petersburgschen correspondent van de "Times", die verzekert dat de Russen beschikken over 30 millioen paarden, hebben zij al hun cavaleriepaarden groen geschilderd, zoodat deze onzichtbaar worden, wanneer zij grazen tusschen het
1290 geboomte. Nu winnen zij het – dank dien groen geschilderden paarden – van de Duitschers en Oostenrijkers zonder eenige quaestie.

H. Sacraments-processie in Zuid-Afrika.

1295 In Durban, Zuid-Afrika, heeft deze dagen de eerste openbare H. Sacramentsprocessie plaats gehad. Meer dan drie duizend menschen namen aan de plechtigheid deel, o. a. vele Zuid-Afrikaansche inboorlingen. De bisschop der stad droeg zelf het Allerheiligste door de voornaamste straten der stad.

De verwoesting van Visé.

1300 Men schrijft ons uit Limburg: Het College St. Hadelin, te Visé, staat nog intact. Ik bracht er Woensdag een bezoek. Ik ben het met uw correspondent heelemaal eens, dit ?? niets dan kwaadwilligheid der soldaten ??halve kozakken uit Koningsbergen) Visé in 't verderf hebben gestort. Maar 't is niet altijd goed de volle waarheid te zeggen.

1305

PUBLIEKE EERE.

"De Stand." schrijft: Valt het te loochenen, dat ook in de kleeding der vrouw allengs een lichtzinnigheid was doorgedrongen, die gemis aan degelijken levensernst en aan vrouwelijk eergevoel verried? Mevr. Kl. Sanders wijst hierop in het tijdschrift: "Neue Frauen-Kleidung und Frauen-Kultur", en stelt de vraag, of het nu dan toch niet
1310 tijd wordt, om althans in kringen, waarin men zichzelf respecteert, met deze eerverlagende mode te wreken. Ook bij ons werkte de zucht, om met de meest

1315 doorzichtige tule slechts schijnbaar te dekken, en feitelijk zooveel eenigszins gaat van eigen tint te laten zien; alle vormen en wendingen van het lichaam in het ooglopend te doen uitkomen; en in alles op vlak het tegendeel bedacht te zijn van
1320 wat de heilige apostel in 1 Tim. 2:9 en elders der eerbare vrouw op 't harte bindt. Moet niet zelfs geklaagd, dat men ook in Christelijk-geloovige kringen zien soms door deze onheilige vertoonzucht liet medesleepen, en er elkander in poogde te overtreffen? Het staat er zoo met nadruk, dat een Christenvrouw "ook in haar dracht zijn moet gelijk het de heiligen betaamt". Helpen, steun verleenen, leed ondervangen en verzachten, is uitnemend, maar niets doet bij de vrouw zoo sprekend uitkomen, wat haar innerlijk beweegt, als juist haar verschijning bij het optreden in 't publieke leven.

DE BELGISCHE VLUCHTELINGEN TE MAASTRICHT.

1325 Het telegram, door Belgische vluchtelingen te Maastricht aan H. M. de Koningin gezonden, met erkentelijkheidsbetuiging voor het liefderijk onthaal te Maastricht, is aan H. M. voorgelegd. De Koningin droeg haren secretaris, jhr. Van Geen op, naar den Belgischen gezant te gaan om dezen haren dank te betuigen voor het telegram en hem te zeggen, hoezeer zij dit waardeerde. Door den gezant, baron Fallon, is daarop aan den
1330 Belgischen consul te Maastricht verzocht, de Koninklijke dankbetuiging ter kennis van de vluchtelingen te brengen. (L. K.)

BETALEN.

1335 Men meldt ons uit 's Hertogenbosch d.d. 23 Aug.: Namens den hoogeerw. deken en de pastoors onzer stad is hedenmorgen in alle kerken en in alle H.H. Missen het volgende van den preekstoel voorgelezen: Wie onnoodig in gebreke blijft zijn verplichtingen na te komen, is mede verantwoordelijk voor het uitlokken van een algemeene ramp. Indien het zakenleven verlamd wordt door het uitblijven van betalingen, moeten allerlei bedrijven worden stop gezet en op grooten schaal personeel worden ontslagen. Wie de
1340 heerschende werkloosheid en ellende niet wil vergrooten, make door het voldoen aan zijn financieele verplichtingen, voortzetting van het bedrijfsleven mogelijk. Zoo goed als op andere tijden is men in geweten verplicht, om, zoo men kan, zijn schulden te betalen, de rekeningen te voldoen, de huur te betalen, het loon uit te keeren, enz.

1345

TERUG UIT ZWITSERLAND.

Een van de reizigers, die gisteren uit Zwitserland in Nederland is teruggekeerd, deelt ons nog mede, dat uit dankbaarheid voor de goede zorgen, die de Nederlandsche reizigers, zoowel van het treinpersoneel als van particulieren in Duitschland hadden
1350 ondervonden, aan het station Oldenzaal een inzameling heeft plaats gehad ten bate van het Duitsche Roede Kruis. Hoeveel deze had opgebracht, wist onze zeeman niet mede te deelen. Aan het hoofdbestuur van het Roede Kruis in Berlijn is telegrafisch kennis gegeven van de inzameling.

1355 **DE SCHEEPVAART.**

In den loop der vorige week zijn geleidelijk meerdere diensten ter zee weer in werking getreden, zoodat thans de vaste verbinding van Rotterdam is hersteld met Belfast en Dublin onder Engelsche vlag. Goole onder Engelsche en Nederlandsche vlag, Grimsby onder Nederlandsche vlag, Hull onder Nederlandsche vlag, Leith onder
1360 Nederlandsche vlag, Harwich met de gewone Engelsche vrachtbooten, Londen onder Nederlandsche en Engelsche vlag, Liverpool onder Engelsche vlag, Manchester Engelsche vlag, Newcastle onder Nederlandsche en Engelsche vlag. Dat betreft dus alleen de verbinding met de Engelsche havens, die anders meerendeels door Engelsche schepen wordt onderhouden. Voorzoover thans daarbij de Nederlandsche vlag wordt betrokken
1365 betreft dit schepen, die anders in de algemeene vrachtvaart zijn en boven Vlissingen thans de voorkeur er aan geven om tijdelijk in de vaste beurtlijnen te worden opgenomen ter vervanging van Engelsche schepen. Verder is de dienst hersteld op Havre en de voornaamste Noorsche en Zweedsche havens. Wat de laatste betreft onder de eveneens neutrale Zweedsche en Noorsche vlag.

1370

PASSEN.

In een vorig nummer is gemeld, dat Donderdag van de stellingscommandanten bericht is ingekomen, dat voor het bezoeken van in staat van oorlog verklaarde gebieden in ons land, geen passen meer worden vereischt. Het "Utr. Dagbl." heeft naar de juistheid
1375 van dit bericht geïnformeerd ten bureele van den commandant der Hollandsche Waterlinie, die mededeelde, dat dit bericht in dezen vorm voor het gebied der Hollandsche Waterlinie onjuist is. Van een dergelijke beslissing is niets bekend. De

1380 heele quaestie der passen is trouwens door allerlei berichten en verhalen voor het
publiek een onbegrijpelijke geworden. En daarom wordt het volgende eens herhaald:
1385 Voor het binnenkomen der Holl. Waterlinie wordt geen pas vereischt. Men kan het
gebied dezer linie vrij in- en uitgaan. Alleen zijn enkele strooken in dat gebied
verboden voor dat publiek, dat niet bewijzen kan daar bepaalde ??rk voor
noodzakelijke doeleinden te moeten wezen. Deze personen worden in die strooken
1390 geweigerd. Voorts zijn enkele wegen voor wagenverkeer afgesloten, omdat de
bodemgesteldheid dier wegen zulks vereischt. Automobielen worden echter in het heele
gebied wel eens aangehouden, om te controleeren of men rijdt met een geldelijk
rijbewijs en onder het goede nummer. Het is gebleken, dat vele auto's rijden ??er
valsche nummer-bewijzen, waarmede klaarblijkelijk geknoeid wordt. En om zich te
overtuigen, wie de inzittenden in den auto zijn en te controleeren of gereden wordt
1395 onder het werkelijke rijbewijs, worden hier en daar wagens aangehouden. Passen zijn
echter niet gevorderd.

DE BRITSCHE CONSUL-GENERAAL TOT ZIJN LANDGENOOTEN.

1395 De Britsche Consul-Generaal te Rotterdam richt zich, in een advertentie in de "N.
Rott. Ct." op de volgende wijze tot zijn hier te lande vertoevende landgenooten: De
Consul-Generaal van Zijne Britsche Majesteit voor de Nederlanden, drukt het allen
Britschen onderdanen, vertoevende in of reizende door de Nederlanden, op het hart,
dat zij zich angstvallig hebben te onthouden van elke daad, of elk woord dat op
1400 eenigerlei wijze zou kunnen beschouwd worden als een inbreuk op de gastvrijheid,
welke zij in dit land genieten. Hij verzoekt hun te bedenken, dat zij zich bevinden
in een onzijdig land en dat elke uiting van hun gevoelens ten opzichte van den oorlog
niet toelaatbaar is.

ERRATUM.

1405 In het artikel Uit mijn Oorlogsdagboek - in ons nummer van 20 Aug. j.l. leze men
voor: ?? zwegen en keken: "de voorbijgangers zwegen en keken." De "mirakelpruim," -
waarvan sprake is, heeft de lezer ongetwijfeld reeds verbeterd in "de mirabelpruim."
1410 's GRAVENHAGE, 24 Aug. De commandant van den Amerikaanschen kruiser "Tennessee" was
heden alhier bij het Amerikaansche gezantschap. - Baron Gevers, Nederlandsch gezant
te Berlijn, is gisteren hier aangekomen en vertrekt hedenavond weer naar zijn post.

AVONTUUR VAN HOLLANDSCHE VISSCHERS.

1415 Het Hollandsche stoomschip "Nicolaas" dat Zaterdag te IJmuiden binnenviel, bracht 37
Hollandsche haringvisschers binnen, die voeren op Duitsche haringschepen. Deze
haringschepen waren aangehouden door Engelsche oorlogsschepen. De bemanning,
Duitschers zoowel als Hollanders, werd eerst van de schepen afgehaald, waarna de
Engelsche oorlogsschepen, de Duitsche haringvloot in den grond boorden. De geheele
1420 bemanning werd gevankelijk naar Engeland gevoerd, ook de Hollanders, die op zes
Duitsche haringloggers voeren, werden in Engeland gevangen gezet. Door de goede
zorgen van den kapitein van de "Nicolaas" werden de Hollanders, die niet erg te
spreken waren over de behandeling in Engeland, vrij gelaten en naar Holland vervoerd.
De Duitschers werden vastgehouden. De "N.R.Ct." verneemt hierover nog het volgende:
1425 De loggerbemanningen zijn afkomstig van de loggers "Brandenbourg A. E. 87,"
binnengesleept in Cromartry; "Hammelwarden O. E. 22" binnengesleept te Aberdeen;
"Elsfleth O. E. 1," in den grond geboord; "Vesta A. E. 79," in den grond geboord;
"Geeste B. V. 17," in den grond geboord; en "Aue B. V. 24," in den grond geboord. Van
de 37 loggervisschers behooren er 10 in Nieuwediep thuis, 1 in Monnikendam, 7 te
1430 Marken, 1 te Edam, 1 te Volendam, 6 te Hindeloopen, 1 te Maassluis, 1 te Ness en 9 op
Terschelling. De oudste van hen is ruim 60 jaar, de jongste 12. Nadat de bemanningen
van de in den grond geboorde en buitgemaakte loggers te Inverness aan wal gebracht
waren en als gevangenen behandeld, werden een 9-tal in de boeien geslagen en zoo naar
de gevangenis te Perth vervoerd. Daar werden ze vijf dagen ieder in een cel gevangen
gehouden, waarna ze wederom geboeid vervoerd werden naar een soort van kazerne of
1435 gevangenis buiten Edinburg. Inmiddels waren daar langs andere wegen ook de anderen
aangekomen. De behandeling liet zeer veel te wenschen. De voeding was slecht en
onvoldoende en de geest van het volk uiterst vijandig, omdat men ze voor Duitschers
aanzag. Omstuwd door duizenden Engelschen, die allerlei bedreigingen tegen hen
uitten, werden ze langs de straten vervoerd. De Nederlandsche consul te Leith was
1440 afwezig en de volontair verstond geen woord Hollandsch. Kapitein Dekker van de
"Nicolaas" vernam te Leith van kapitein Roelfsema van de "Jan Blox", dat er
Hollandsche gevangenen aangekomen en naar Edinburg vervoerd waren. Alle in vrijheid
gestelden waren het er over eens, dat zij uitsluitend aan het onvermoeide werken en

1445 het flinke optreden van kapitein Dekker hun verlossing te danken hadden, want reeds
was hun te kennen gegeven, dat zij verder naar het binnenland vervoerd zouden worden.
Uitgehongerd kwamen ze aan boord van de "Nicolaas" en allen prezen om strijd de hulp
vaardigheid van de bemanning en inzonderheid van den kok Schaapveld, die 49 uur
1450 achtereen werkzaam was om de menschen te laven en op hun verhaal te doen komen. Ze
konden niet genoeg vertellen hoe dankbaar ze waren voor hun verlossing. Ze waren
allen in het bezit gelaten van hun lijfgoed, doch aan geld hadden ze niets. Te
IJmuiden stapten de 10 te Nieuwediep en de te Maassluis thuisbehoorenden aan wal en
't was een genoegen hen in de gelegenheid te stellen wat sigaren en tabak te koopen.
Door de zorgen van het commissariaat van politie zullen deze menschen in de
1455 gelegenheid gesteld worden hun haardsteden te bereiken. Een woord van erkentelijkheid
voor het kordaat optreden van den kapitein van de "Nicolaas" is hier zeker op zijn
plaats.

DE "ALCOR" GEZONKEN.

1460 Men schrijft ons: In de haven van Hangö hebben de Russen het te Rotterdam thuis
behoorende stoomschip, "Alcor" doen zinken. De kapitein van het s.s. "Alcor" vertelde
hiervan het volgende: Wij waren 26 Juli j.l. van Rotterdam naar Kroonstadt vertrokken
met een lading van ruim 5000 ton steenkolen. Den 31en Juli merkten wij, dat in de
Finsche Golf vuurschepen waren verwijderd en dat de lichten niet brandden. Daar we
1465 bekend waren met het vaarwater voeren we toch de golf in. 's Avonds om 11 uur zagen
we vuurseinen. Er bleken een paar Russische torpedobooten in de buurt te zijn, welke
seinden en met gedoofde lichten voeren. Een er van loste een schot voor onzen boeg,
om ons te doen stoppen! Er werd naar onze nationaliteit gevraagd en op ons antwoord,
dat we Nederlanders waren, werd ons gezegd, dat de vaart naar Kroonstadt verboden
was, en dat we naar Hangö moesten gaan. Ik besloot daarheen koers te zetten, om dan
1470 tevens telegrafische orders van mijn rederij te vragen. Des morgens 6 uur van den ??
den Augustus kwamen wij ter reede van Hangö aan. Daar vandaan moesten we op last van
de Russen naar de haven. Toen we in de haven lagen, kwam een officier, vergezeld van
matrozen en soldaten, ons aanzeggen, dat wij binnen het half uur het schip moesten
hebben verlaten. Met dynamiet lieten de Russen de "Alcor" zinken en dien zelfden dag
1475 hebben ze ook hun eigen haven vernield. De kapitein kreeg voor zich en zijn bemanning
reisgeld om naar Nederland terug te keeren, waar zij thans over Zweden arriveerden,
na een reis van 16 dagen. Bovendien werd den kapitein een verklaring overhandigd,
verklarende, dat de Russen zijn schip met de lading wederrechtelijk in beslag genomen
hebben.

1480

DE "TENNESSEE".

De Amerikaansche gewapende kruiser Tennessee, welke thans ligt voor de Hollandschen
Waterweg, buiten de territoriale wateren, met Hr. Ms. pantserdekschip Noord-Brabant
naast zich, heeft na aankomst zijn goudvracht uitgeladen, die onder geleide van den
1485 secretaris der Amerikaansche legatie naar Den Haag is overgebracht. Van boord ging
ook mede de heer Brecken Ridge, onder-secretaris van het Amerikaansche ministerie van
oorlog, die, na zijn Amerikaanschen gezant te hebben bezocht, naar Berlijn vertrekt.
De "Tennessee", die met zwaar- en licht-geschut benevens onderwater
lanceerinrichtingen gewapend is, heeft 943 man aan boord. De Amerikaansche kruiser
1490 "Tennessee", het goudschip, ligt nog steeds voorgaats van den Waterweg. Het schijnt
ook niet in de bedoeling te liggen, om binnen te komen en naar Rotterdam te stoomen.

ENGELSCH-BERICHTEN.

1495 Een communiqué der Engelsche legatie te 's Gravenhage meldt, dat de Duitsche
handelsvloot in verschillende werelddeelen door de bewegingen der Britsche
oorlogsvloot tot stilstand is gebracht, vele Duitsche handelsschepen in Britsche
handen zijn, de Britsche handelsvloot haar bedrijf ongestoord voortzet en het
Duitsche eskader in China werkeloos is gemaakt door Britsche vervolging. Het
Oostenrijksche eskader in de Adriatische zee week voor de vereenigde Engelsch-
1500 Fransche vloot.

Een ultimatum aan Nederland!

1505 Men schrijft ons uit 's Hertogenbosch, dato 23 Aug.: Als een bewijs hoezeer de
menscheneigenheid geneigd zijn in deze dagen uit alles een oorlogsgevaar te distilleeren,
dient wel hetgeen gisteravond hier gebeurde. Aan het station was het nogal druk van
militairen, die met een kort verlof van een of twee dagen naar hun gezin mochten
vertrekken, om dan weer naar hun detachementen terug te keeren. Onder deze militairen
waren er ook eenige, die wel permissie hadden, doch geen permissie om hun
garnizoensplaats te verlaten. Met een treintje echter wilden ze even op en neer

1510 wippen naar Den Bosch, doch werden hieraan 't station niet doorgelaten. Op het perron
kregen dezen de boodschap, dat ze niet mochten passeeren, maar met den eerstvolgenden
trein weer moesten teruggaan naar hun standplaats, zonder het station te hebben
verlaten. Dit feit was oorzaak, dat onmiddellijk door de stad werd rondverteld, dat
ook al de militairen, die verlof hadden gekregen en zich op weg naar hun haardsteden
1515 bevonden, nog voor zij aan het station hunner bestemming waren aangekomen, bevel was
gekomen hen weer direct naar hun kampementen of kwartieren terug te zenden, wijl
er... door Frankrijk een ultimatum was gericht aan Nederland, omdat ons land groenten
uitvoerde naar Duitschland. Heel de stad was direct vol van het ultimatum en de
mensen vertelden elkaar met bange gezichten dit laatste schokkende nieuws op
1520 straten en pleinen. Met spanning wachtte men bulletins af, die een bevestiging zouden
brengen. Deze echter bleven uit en van lieverlee loste zich het raadsel op, toen
beter ingelichten de juiste lezing van het gebeurde wisten te geven, die zich weer
even snel verbreidde onder de mensen.

1525 **Een tevredenheidsbetuiging van den keizer.**

Keizer Wilhelm heeft, naar Wolff's bureau meldt, de volgende kabinetsorder
uitgevaardigd: "De mobilisatie en de samentrekking van het leger aan de grenzen zijn
voltooid. Met voorbeeldige zekerheid en nauwkeurigheid hebben de Deutsche spoorwegen
de geweldige transportbewegingen uitgevoerd. Dankbaar gedenk ik in de allereerste
1530 plaats degenen, die sinds den oorlog van '70-71 in stillen arbeid de organisatie
hebben tot stand gebracht, welke thans haar ernstige proef heeft doorstaan. "Voorts
breng ik allen, die, gevolg gevende aan mijn oproep, hebben medegewerkt, om het
"Deutsche volk in Waffen" langs de ijzeren wegen den vijanden tegemoet te zenden, in
het bijzonder den liniecommandanten en stationscommandanten, evenals den
1535 spoorwegbesturen, van den eersten ambtenaar af tot den laatsten werkmans toe, mijn
Keizerlijken dank voor hun trouwe, opofferende plichtsvervulling. Hetgeen tot nu toe
tot stand werd gebracht, geeft mij den zekersten waarborg, dat de spoorwegen ook in
het verder verloop van den grooten strijd om de toekomst van het Deutsche volk te
allen tijde opgewassen zullen zijn tegen de hoogste eischen van het legertransport.
1540 Groot Hoofdkwartier, 22 Aug. 1914. WILHELM I. R."

Heldhaftige opoffering van een priester.

Een oorlogscorrespondent van de "N. Rt. Ct." berichtte uit België d.d. 13 Aug:
Eergisteren werd te Hockoij uit den toren op de voorbijtrekkende troepen geschoten,
1545 het plaatsje ligt onmiddellijk aan de grens en het kleine kerkje staat dicht aan den
straatweg. De soldaten drongen de kerk binnen en vonden er den geestelijke en vier
boeren. Alle vijf werden naar buiten gebracht, om gefusilleerd te worden. De priester
verzekerde daarna, dat hij het was geweest, die in drift het noodlottig schot had
gelost. Dit was echter in strijd met de waarheid. (De man die met zijn geweer naar
1550 boven was geklommen, was echtgenoot en vader van 6 kinderen). De priester verzocht
dus de anderen vrij te laten en hem, als schuldige, alleen te doodden. Zoo is het
geschied. De anderen zijn vrijgelaten. Ik vroeg onzen officieren, die hedenochtend
door dit plaatsje zijn gereden, of de geschiedenis waar was. Zij bevestigden mij dit,
nl. dat door den pastoor op de troepen was geschoten; deze was echter niet
1555 gefusileerd, doch opgehangen. Dat hij dit lot onschuldig had ondergaan, dit was hun
natuurlijk niet bekend; dit weten wij hier toevallig uit den mond van een kennis van
onzen hotelier, die daar woont en den waren schuldige kent. Voorwaar, een zeldzaam
voorbeeld van opoffering. De man, ik bedoel den priester, was nog slechts 38 jaar.

1560 **DE OORLOG.**

De Deutsche troepen in Frankrijk.

BERLIJN, 24 Aug. (Wolff-bureau.) De groote Generale Staf deelt mede, dat de troepen,
welke onder aanvoering van den kroonprins van Beieren in Lotharingen hebben
overwonnen, de linie Lunéville-Blamont-Cirey overgetrokken zijn. Het 21ste legerkorps
1565 trok heden Lunéville binnen. De achtervolging begint reeds rijke vruchten te dragen,
want behalve dat er zeer velen krijgsgevangen zijn gemaakt en talrijke vaandels zijn
veroverd, heeft de linkervleugel, welke langs en in de Vogezen oprukt, reeds
honderdvijftig stukken geschut buit gemaakt. Het leger van den Deutschen kroonprins
heeft heden den strijd en de achtervolging van Longwy af voortgezet. Het leger van
1570 hertog Albrecht van Wurtemberg, dat aan weerszijden van Neufchateau (prov. Luxemburg,
Red.) optrekt, heeft een Fransche legermacht, welke over de Semois (een zijrivier van
de Maas, Red.) was gedrongen, volkomen teruggeslagen en achtervolgt thans den vijand,
terwijl reeds veel geschut en vaandels zijn buitgemaakt. Er werden velen
krijgsgevangen gemaakt, onder wie eenige generaals. Ten Westen van de Maas trekken
1575 onze troepen op naar Maubeuge; een Engelsche ruitrijbrigade werd verslagen. De

generaal-kwartiermeester, VON STEIN.

Behouden aangekomen.

1580 LONDEN, 24 Aug. (Reuter.) Lloyds te Kopenhagen, eigenaren van de "Maryland", berichten, dat de bemanning behouden in Ostende is aangekomen.

Laatste Berichten.

DUITSCH LEZING OVER DE ZEGEPRAL BIJ METZ.

1585 BERLIJN, 24 Augustus. (Wolff's bureau) Over de beteekenis van de jongste groote
Duitsche overwinningen op het werkelijk oorlogstooneel melden de dagblad-
correspondenten in het groote hoofdkwartier het volgende: Ook tegenover de troepen
van den Duitschen kroonprins stonden meerdere Fransche legerkorpsen ten Noorden en
ten Westen van Longwy. De opmarsch en de aanval der Duitschers waren zóó onstuimig,
1590 dat de terugtocht der Franschen op sommige plaatsen, zooals in het gevecht ten zuiden
van Metz, ontaardde in een toomeloze vlucht. De vèr-vooruit-gezonden
cavaleriedivisie vond den terugtochtweg bezaaid met weggeworpen geweren en andere
wapenen, munitie en ransels. De overwinning der Beiersche en Duitsche kroonprinsen en
de aanvallende beweging der Duitsche troepen hebben het Fransche leger
1595 uiteengeslagen. Men moet in aanmerking nemen, dat het optreden der Duitsche
infanterie deels in boschrijke streken niet kon worden voorbereid door
artillerievuur. Een der legerbevelhebbers meldde op den avond van een grooten slag
zijn overwinning met de volgende woorden: "De aangewezen linie is bereikt". De
"Vossische Zeitung" merkt daarbij op: "Wat ligt er al niet in deze woorden! Welk een
1600 bescheidenheid en welk een plichtsgevoel! Juist alsof een bevel werd uitgevoerd op
het manoeuvre-terrein. De Duitsche kroonprins telegrafeerde omtrent zijn overwinning
aan de kroonprinses: Het leger heeft een schitterende overwinning behaald, de
Franschen trekken gedeeltelijk vluchtende terug". De koning van Württemberg ontving
het volgende telegram: Volledige zegepraal. Het 13e legerkorps heeft op
1605 bewonderenswaardige wijze gestreden. Ik ben er trotsch op zulke troepen onder mijn
bevel te hebben. Wilhelm, kroonprins".

DE OVERWINNING DER RUSSEN BIJ GUMBINNEN.

1610 PARIJS, 24 Aug. (Reuter). Havas meldt: de Romeinsche bladen melden, dat tengevolge
van de overwinning der Russen te Gumbinnen de tegenstand der Duitschers onmogelijk
geworden is. Het Russische leger rukt Duitschland binnen met een strijdmacht
zevenmaal sterker dan die der Duitschers. Het plan van den generalen staf is om recht
naar Berlijn te trekken.

De Duitschers in Afrika.

1615 LONDEN, 24 Aug. (Reuter.) Een bericht aan "Excelsior" uit Johannesburg meldt: De
Duitsche troepen zijn te Upington in Bechuanaland teruggeslagen. De Duitschers hebben
een aanval op Kimberley beraamd; dit schijnt een zeer gewaagde onderneming.

Monitor verongelukt.

1620 LONDEN, 24 Aug. (Reuter.) "Excelsior" verneemt uit Nisj: "Een telegram uit Belgrado
meldt, dat een Oostenrijksche monitor op een mijn is gestooten tusschen Orchara en
Baziach; de bemanning kwam om het leven.

1625 GENT, 23 Aug. (Eigen bericht). De vijand trok onze stad voorbij naar het zuiden. Bij
Aerschot zijn j.l. Woensdag bloedige gevechten geleverd, waarin zoowel Belgen als
Duitschers duizenden dooden en gewonden achterlieten. Charleroi is door de Duitschers
bezet, daarna weer door de legers der verbondenen. In de straten volgde een gevecht
met machinegeweren. Uit ramen en van daken werd geschoten. Het oprukken der Duitsche
1630 colonnes geschiedde over Ukkel en Vilvoorde. Massale Fransche troepen wachtten hen op
ten zuiden van Henegouwen. De Duitsche krijgsgevangenen zijn van Brugge naar
Duinkerken overgebracht.

1635 PARIJS, 23 Aug. (Eigen bericht). Een officieus communiqué bericht, dat Frankrijk en
Engeland hebben goedgevonden aan de Zusterstatie België een voorschot van 500 millioen
te verschaffen.

Een Fransch bericht.

1640 PARIJS, 24 Aug. (Reuter). Het Havasbureau, meldt: "Volgens een bericht van den
Minister van Oorlog is Lunéville bezet door de Duitschers. De Duitschers ontwikkelen
grootte kracht tegen Namen, dat energieke tegenstand biedt. De forten van Luik houden
nog altijd stand (? Red.) De Franschen gingen overal over tot een aanvallende

beweging; hun actie wordt regelmatig voortgezet in verbinding met het Britsche leger.

Japan's oorlogsactie.

1645 PEKING, 24 Aug. (Reuter.) Men verwacht dat Japan onmiddellijk in actie zal treden; zijn operatieplan tegen Kiao-Tsjau te land is geheel gereed.

DE OORLOG.

1650 **Er komt teekening in den strijd. – Twee tegen zeven: de oorlog tusschen Duitschland en Japan. – De neutrale Staten en de handel.**

Er komt teekening in den strijd.

1655 Meer en meer begint er teekening te komen in den algemeenen toestand en de operaties der verschillende legers. De Duitschers werpen hun geweldige legers thans zoowel door Lotharingen als door België naar Frankrijk. Terwijl aan de eene zijde van het bezette Luxemburg de Beiersche kroonprins boven Metz de Franschen versloeg en op de vlucht dreef, heeft nu de Deutsche kroonprins zelf insgelijks gedaan aan de andere zijde, komend uit België en Luxemburg, bij Longwy. Hier hebben wij natuurlijk te doen met een vol zorg voorbereid gecombineerd plan. Zoo schuiven de Duitschers verwinvend over heel de noordelijke linie vooruit, maar hebben zuidelijker in den Elzas bij Mülhausen tegen de Franschen verliezen geleden. Wat zou hieruit thans te concluderen zijn? Volgens de "Temps" zou de hoofdmacht der Franschen zich bij Neufchateau bevinden, want 't blad schrijft: "wellicht besluiten de Duitschers, na het oponthoud bij Luik, de koe bij de horens te nemen en zich in de richting Neufchateau te begeven, ten einde zich op onze voornaamste legerconcentratie te werpen. Neufchateau nu ligt westwaarts van Toul en Epinal, het gebied, waar een leger zich moet concentreeren, dat opmarcheeren wil naar den Elzas. Noordelijk vallen dus de blijkbaar voeling met elkander houdende legers der Deutsche en Beiersche kroonprinsen naar 't Zuiden met groote kracht. Zullen in deze gegeven omstandigheden de Franschen nut kunnen trekken van hun voordeelen in den Elzas en daar verder oprukken? Worden zij dan niet bedreigd op den flank en loopt dan niet hun terugweg groot gevaar? Het valt te betwijfelen of dus in dit gegeven geval het Fransche offensief in den Elzas ten zuiden van het groote gevechtsfront zich zal uitbreiden. Intusschen zijn de enorme Deutsche troepen, die ten noorden van Luik en Namen zijn omgetrokken en zich zuidwaarts hebben gebogen, en ernstige bedreiging voor het Noord-Westen van Frankrijk. Daar zou dan de Engelsche hoofdmacht met Franschen vereenigd, den toegang tot Parijs te verdedigen hebben. – Let wel 't is slechts alles veronderstelling, want de berichten omtrent de opstelling der legers zijn uiterst schaarsch! – Is echter deze veronderstelling juist dan heeft de verwinnende opmarsch van den Deutschen kroonprins bij Longwy groote beteekenis, omdat dit leger zoowel links als rechts zijn beslissend gewicht in de schaal kan worden bij de operaties van linker- of rechtervleugel.

De oorlog met Japan

1685 is dan eindelijk uitgebroken. Zooals de publieke opinie niet anders verwachtte, heeft de Deutsche regeering den eisch van Japan niet ingewilligd, heeft het zelfs beneden zich geacht een schriftelijk antwoord in te dienen aan den gezant. Met het mondelinge antwoord, in ons ochtendblad vermeld, heeft men te Berlijn volstaan. Het Deutsche antwoord werd Zondagmorgen door den c f?? van het ministerie van Buitenlandsche Zaken, graaf Montgelas aan den Japansche gezant meegedeeld: Duitschland had niets te antwoorden. Hedenochtend vertrok reeds de Japansche legatie uit Berlijn. De Deutsche regeering heeft tot aan de Nederlandsche grens een extra trein ter harer beschikking gesteld. Japan moet reeds lang voornemens zijn geweest in troebel water te visschen. Uit München wordt althans bericht, dat ook de daar gevestigde Japansche studenten van tevoren onderricht zijn gebleken van de plannen hunner regeering. Er studeerden daar evenals te Berlijn een vrij groot aantal Japanners in de medicijnen, die allen reeds zijn teruggegaan. Vast staat volgens de "Voss. Ztg." dat zij reeds op 7 Augustus hun oproepingspapieren hadden ontvangen. Op het Europeesche oorlogstooneel zal deze nieuwe oorlogsverklaring – feitelijk heeft Duitschland den oorlog verklaard, omdat deze den Japanschen gezant zijn paspoort heeft gegeven en haar eigen gezant terugriep – geen invloed hebben. Japan zal volgens het Engelsch-Japansche verdrag en overeenkomstig de verklaring van de Vereenigde Staten alleen zijn actie tot de Adriatische wateren uitstrekken en enkel tegen Duitschland inzake het Chineesch pachtgebied Kiautschau ageeren. Zoo althans is de inzet. De Deutsche bezetting aldaar zal 't nu hard te verantwoorden krijgen, want op hulp van de Deutsche vloot behoeft 't niet te rekenen, die heeft in de Europeesche wateren genoeg te doen. Intusschen schijnt Japan reeds te zijn opgetreden. De "New York Herald" althans ontving een bericht uit Peking, dat Japan den Deutschen consul te Moekden en de Deutsche

1710 onderdanen in Mandsjoerije gelast heeft heen te gaan, onder bedreiging hen anders te zullen gevangen nemen. Een groot aantal Japanners zijn reeds te Tsianfoe aangekomen om zich, zoodra de vijandelijkheden beginnen, meester te maken van den Duitschen spoorweg naar Sjantoeng.

De neutrale Staten en de handel.

1715 De economische weerslag van den volkerenkrijg laat zich over heel de wereld gevoelen. In tal van landen liggen handel en industrie voor een goed deel stil. De buitengewoon groote handel van Duitschland met de landen, waarmede het oorlog voert, bedraagt vele milliarden. Ontzettende verliezen lijdt dus zij door de afbreking der wederzijdsche handelsbetrekkingen. Doch zij niet alleen, want ook de handel der andere landen ligt stil en mist een groot afzetgebied als Duitschland is. In den gegeven toestand is 't

1720 voor de oorlogvoerende partijen zaak, zoo mogelijk de handelsbetrekkingen over onzijdige naburige landen te voeren. Duitschland heeft in dit opzicht natuurlijk ook 't oog op Nederland gericht. Nu hebben wel Fransche persstemmen zich verheven tegen handelsbetrekkingen tusschen Nederland en Duitschland, als zou dit schending der neutraliteit zijn, doch de Haagsche conferentie heeft anders bepaald en Nederland

1725 waakt er geducht voor, dat in geen enkel opzicht de onzijdigheid wordt geschonden. Duitschland blijft dus voor zijn handel 't oog op ons land en op de noordelijke landen gericht houden en de "Nordd. Allg. Ztg." schrijft dan ook, naar aanleiding van het afbreken der gewone handelsbetrekkingen: "Des te meer moeten wij erop uit zijn

1730 den handel met het neutrale buitenland gaande te houden, nu het goederenverkeer op de spoorwegen hervat is. In vele kringen schijnt men te aanzien van den overzeeschen handel tamelijk radeloos te staan bij den veranderden toestand van zaken, daar de gewone wegen van het transport over Duitse havens en met Duitse schepen voor het verkeer met Europa thans gesloten zijn. Voor die bezorgdheid is echter geen grond. Het zal thans noodig zijn transportwegen te vinden over neutrale landen. Eenige dezer

1735 landen hebben reeds rekening gehouden met de behoefte aan oprichting van nieuwe scheepvaartlijnen. Zoo vertrekt iederen Zaterdag een boot van Rotterdam naar New York. Ook in Zweden is een overzeesche scheepsverbinding geopend die van Gothenburg uitgaat. Het eerste, voor Brazilië bestemde stoomschip verlaat Gothenburg op 24

1740 Augustus en komt te Christiania op 27 Augustus. Ook staat de weg open over Genua. Een andere weg is die over Kopenhagen, waarop wij zeer in het bijzonder de aandacht vestigen. Ook Bergen en Christiania zullen evenals Stockholm, als uitgangspunten voor overzeesche schepen in aanmerking komen. Hier wordt slechts gewezen op deze verkeersmogelijkheden en het zal nu op den weg liggen van onze industrieelen inlichtingen in te winnen, hoe die nieuwe verkeerswegen nuttig kunnen gemaakt worden.

1745 Het is juist, dat de door den oorlog noodig geworden invoerverboden textueel den uitvoer in den weg staan, maar in alle desbetreffende verordeningen wordt den Rijkskanselier de bevoegdheid gegeven uitzonderingen toe te staan op die verbodsbepalingen.

1750 "Wij hebben reden om aan te nemen, - schrijft het blad - dat de rijksregeering van deze machtiging het grootst mogelijk gebruik zal maken, voor zoover dit vereenigbaar is met de militaire belangen. "Bij dezen stand van zaken moeten wij onze uitvoer-industrie dringend aanraden de handen niet in den schoot te leggen, maar al het mogelijke te doen om van de gelegenheden tot instandhouding van onzen uitvoer in haar vollen omvang gebruik te maken." Dat 't noodig is voor Duitschland om op eenigerlei

1755 wijze raad te schaffen, en hoe zeer de Duitse handel lijdt, bewijst een communiqué der Haagsche Britsche legatie: De handelsvloot van Duitschland is in de verschillende deelen van de wereld door de operatiën van de Britsche kruisers tot stilstand gebracht. De Duitse vloot is niet in staat voeling te krijgen met, of haar handel uit te oefenen tegenover de Britsche hoofdvloot, welke in volle kracht kruisende is

1760 ter voorkoming van elke ontmoeting met de kruisers. Reeds is ongeveer zeven percent van den gezamenlijken Duitschen tonneninhoud in Britsche handen; 20 percent heeft schuilplaats gevonden in onzijdige havens en de overigen zijn òf in Duitse havens buiten staat uit te varen, òf trachten een veilige ligplaats te vinden. De Britsche handelsvloot, uitgezonderd een gedeelte van minder dan één percent, dat bij het

1765 uitbreken van den oorlog in Duitse havens lag, zet met activiteit haar bedrijf voort op alle groote handelswegen.

De gouden schat van Spandau.

1770 Van de oorlogsschatting, die in 1871 door Duitschland van het overwonnen Frankrijk geeischt werd, is destijds op krachtig aandringen van prins Bismarck 120 millioen in goud op de oude citadel van de vesting Spandau gebracht en daar opgeborgen. Het goud werd gemunt en de schat bestaat uit 100 millioen mark aan 20-markstukken en 20 millioen mark aan 10-mark-stukken. Deze goudstukken bevinden zich in kistjes, die

1775 ieder 100.000 mark bevatten, en vijf zakken, ieder van 20.000 mark. Gedurende 40
jaren is deze goudschat jaarlijks tweemaal gecontroleerd door leden van den Rijksdag
en van den Bondsraad, die van den goeden toestand van de schat verslag moesten
uitbrengen. Dezer dagen heeft men de torenpoort van de oude citadel geopend, en het
goud is naar de Rijksbank gebracht, die hierdoor in de gelegenheid gesteld is, om 160
1780 miljoen mark aan bankpapier uit te geven.

Italie's vloot.

In een telegram uit Rome wordt gemeld, dat de hertog der Abruzzen benoemd is tot
opperbevelhebber van de Italiaansche vloot.

1785 **De oorlogsgruwelen.**

Aan een brief van een huzaar uit Crefeldt ontleenen de Duitsche bladen den volgende
passus: "Zooeven heb ik twee kameraden verpleegd: de een was twee tanden kwijt, de
ander had een gekneusd been. De Belgische inwoners zijn uiterlijk zeer vriendelijk
voor ons, maar in waarheid zijn zij ons zeer vijandig gezind. Een klein voorbeeld.
1790 Vijf dagen, nadat wij hier in België waren gekomen en voor den eersten keer in een
schuur sliepen – anders slapen wij altijd in de open lucht – hoorde ik 's nachts
schieten. Burgers hadden ons en onzen paarden onder vuur genomen. Wij snelden naar
buiten, maar konden in de duisternis niets onderscheiden. Een huzaar was een zijner
beenen doorgeschoten, twee paarden lagen dood. Wanneer wij in een dorp zijn
1795 aangevallen, worden meestal de mannelijke personen bij 15 tot 30 tegelijk knielend
neergeschoten; de koeien enz. worden uit de stallen gehaald en het heele dorp in
brand gestoken. Zoo maken wij korte metten. En het heeft geholpen. Alleenstaande
gevallen komen nog altijd voor. Op 500 meter afstand van het dorp werd b.v. nog een
uhlaan doodgeschoten. Nu zal er zooveel niet meer voorvallen, want wij zijn met veel
1800 regimenten bijeen."

GEMENGDE BERICHTEN.

Voor de gewonden.

1805 De groot-hertogin van Luxemburg stelde het Duitsche Roode Kruis haar slot
Walferdingen ter beschikking en teekende voor een gift van 10.000 francs. De
groot-hertogin-moeder gaf 4000 francs.

Export van levensmiddelen uit de Ver. Staten.

1810 De "Daily Telegraph" weet mede te deelen, dat Frankrijk onderhandelingen aangeknoopt
zou hebben met Amerikaansche bankiers om in New-York gelden te storten als
betalingsgarantie voor proviand, dat Frankrijk uit Noord-Amerika wilde betrekken.
Ofschoon er geen wet bestaat, die den export verhindert, heeft president Wilson den
bankiers verboden, het Fransche voorstel aan te nemen, daar er gevaar bestaat, dat
1815 door den uitvoer van de noodzakelijkste levensmiddelen Amerika schade zou lijden.

HET ONTWERP "BEURSWET 1914".

Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp, houdende bepalingen betreffende den
geld- en fondsenhandel in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden. Vooral met
het oog op de Amsterdamsche Effectenbeurs wordt in de eerste plaats voorgesteld, de
1820 Beurzen van Koophandel, voor zoover zij bestemd zijn voor den geld- en fondsenhandel,
onder toezicht van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel te stellen, totdat
door de Koningin is verklaard, dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden zich
niet meer in den geld- en fondsenhandel doen gevoelen. Dit toezicht zal medebrengen,
dat door den Minister voorschriften kunnen worden gegeven omtrent de opening en de
1825 sluiting van bedoelde beurzen, alsmede omtrent de wijze, waarop aldaar zaken zullen
worden gedaan en omtrent de noteering. Zoolang het toezicht van de Regeering op de
Beurs duurt, zullen in de prijscourant alleen de door den Minister aangewezen fondsen
worden opgenomen. Trapsgewijze kan dan naar bevind van omstandigheden de geheele
prijscourant weer in eere worden hersteld, opdat de koersverlagingen althans van in
1830 onderpand gegeven fondsen zich niet verder uitstrekken dan door den economischen
toestand wordt geboden en dat met name gedwongen verkoopen zooveel mogelijk worden
vermeden en executies tegen spotprijzen streng worden tegengegaan. Voorts wordt de
volgende regeling voorgesteld: Als maatstaf ter berekening van de waarde van fondsen,
streckende tot onderpand voor niet-afgeloste prolongaties, voorschotten in
1835 rekeningcourant of voor andere leeningen, welke van vóór 29 Juli 1914 loopen, worden
aangenomen de koersen, door of vanwege den Minister bepaald. Daarmede vervallen dus
de verplichtingen uit alle daarmede niet overeenkomende bepalingen, reglementen en
overeenkomsten voortvloeiende. Voor het geval echter dat de noteering van den dag
eene lagere mocht zijn dan bedoelde koers, zal ook in dat geval een verplichting tot

1840 aanvulling van het surplus bestaan doch binnen een termijn, door den Minister
bepaald. De bedoeling is, tot die aanvulling trapsgewijze te geraken. Het ontwerp
waakt er voor, dat de geldnemer op prolongatie zijn onderpand niet beneden een
redelijken prijs kan verliezen, ook al wil de geldgever de leening niet verlengen en
1845 Dezen waarborg vindt de geldnemer hierin, dat de pandhouder de fondsen alleen mag
verkoopen, wanneer hij zich verbindt er een bod op te doen tot een door of vanwege
den Minister vast te stellen koers, indien geen hoogere prijs ter Beurze kan worden
bedongen, zoomede de voorwaarden na te leven, door den Minister eventueel te stellen.
Indien voor eenzelfde verbintenis fondsen in onderpand zijn gegeven, waarvan een deel
1850 wèl en een ander deel niet in de prijscourant is opgenomen, mogen de eerstbedoelde
afzonderlijk worden verkocht. Ten slotte is in het ontwerp nog een bepaling opgenomen
om tegenover de moeilijkheden, die de toepassing dezer wet wellicht voor den
geldgever kan doen ontstaan, hem de gelegenheid te geven, door beleening van het
1855 onderpand op zijn beurt zich contanten te verschaffen, teneinde aan zijn
verplichtingen te voldoen. De Regeering zal bij de uitvoering dezer wet voortdurend
voorlichting van deskundigen behoeven en uit den aard der zaak geen belangrijke
beslissingen nemen, dan na het noodige overleg. Deze wet kan worden aangehaald als
"Beurswet 1914".

1860 **OORLOGSSURSEANCE.**

De heeren E. M. Meijers en Paul Scholten, hoogleeraren in het Burgerlijk Recht te
Leiden en te Amsterdam, bespreken in het "Weekblad voor Privaat Recht, Notaris-ambt
en Registratie", de houding door het publiek in de huidige crisis tegenover het recht
aangenomen. De wet schijnt ieder gezag verloren te hebben en met 't tooverwoord
1865 "force majeure" meent men van al zijn verplichtingen bevrijd te zijn. Hierin uit zich
geen rechts-overtuiging van het volk, doch een slechts op eigen behoud bedacht
handelen en denken. De wet wordt niet door een nieuw recht, maar door een
rechteloosheid verdrongen, waardoor goedwillige schuldenaars niet meer met zekerheid
van kwaadwillige zijn te onderscheiden, en de middelen ontbreken om de eerste te
1870 sparen en de laatste te vervolgen. Na gewezen te hebben op het vruchteloze van de
tot nu toe aangewende pogingen om aan dien toestand een einde te maken, gaan de
schrijvers voort: Wij betwijfelen dan ook of de heerschende anarchie spoedig zal
eindigen, wanneer de wetgever niet eenerzijds aan de rechterlijke macht de middelen
verstrekt om de kwaadwillige schuldenaars van de goedwillige te onderscheiden en
1875 anderzijds haar de bevoegdheid om laatstgenoemden tegen te hooge eischen der
crediteuren te beschermen. Een zoodanige wettelijke voorziening is o. i. ook ??er
noodig, omdat het niet aangaat bij een niet-vervolgving van goedwillige schuldenaars,
die echter tijdelijk hun schulden niet kunnen voldoen, aan deze zonder meer over te
laten, wat zij met hun vermogen wenschen te doen en in hoever zij met de belangen van
1880 hun schuldeischers al en niet rekening willen houden. Hetgeen derhalve voor tijden
als wij thans beleven, noodig is, is een bijzondere surséance van betaling, laten wij
haar een oorlogssurséance noemen. Deze oorlogssurséance moet ontdaan zijn van de
formaliteiten en omslag, de voor normale tijdsomstandigheden berekende, surséance
1885 onzer Faillissementswet zijn. De surséance moet door de rechtbank op ??dig verzoek
van den schuldenaar ver?? kunnen worden. Oproeping van schuldenaars en het voorafgaan
eener voorloopige surséance moeten achterwege blijven. Daarvoor kan in de plaats
treden een beknopt verslag een door de rechtbank te benoemen deskundige omtrent de
oorzaken van de staking van betaling. Deze surséance moet immers al verleend worden,
1890 wanneer de oorzaak van phouden der betalingen in de algemeene te vinden is. In vele
gevallen zal dit verzoek achterwege kunnen blijven of in den tijd kunnen plaats
vinden.

Verklaringen ??anken, die haar crediet hebben ingetrokken of weigeren wissels te
disconteeren, opgaven omtrent onbetaald gebleven vorderingen ?? aan deskundigen in
verband met inlichtingen omtrent den vroegeren toestand van 't bedrijf, spoedig de
1895 overtuiging geven, dat de crisis als oorzaak der belastingsmoeilijkheden beschouwd
worden. Aan ?? oorlogssurséance dient verder, zooveel mogelijk, al hetgeen haar in de
oogen van het publiek tot ?? zou kunnen maken, ??en worden. Publiciteit in dagbladen
zou achterwege kunnen blijven; men zou kunnen in met inschrijving in een ter griffie
ge?? register, dat voor een ieder ter inzage ligt he??eer over zij vermogen dient den
1900 schuldenaar bij deze bijzondere surséance niet ontnemen te worden; hem moet echter
een man toegevoegd worden, aan welken hij ??chte inlichtingen moet verleenen, die
toestemming moet geven tot sommige daden van beschikking en die een recht van verzet
tegen verrichte of voorgenomen handel van den schuldenaar dient te hebben. De door
hen gewenschte regeling hebben de schrijvers belichaamd in een ontwerp van wet,
1905 waarvan zij zeggen: Van dit voorstel verwachten wij voornamelijk een groote

1910 preventieve werking, een preventieve werking hierin bestaande, dat de rechterlijke macht niet meer behoeft terug te ?? en voor faillietverklaringen uit vrees, dat Nederland failliet zal gaan of men de toepassing van dit uiterste zal krijgen. En wanneer maar eenmaal wederom het bewustzijn verkregen is, dat zij, die betalen kunnen, met behulp van rechter achterhaald kunnen en zullen worden, dan zal ons geschokt credietwezen wederom spoedig zijn normalen loop herwinnen.

Ingezonden Stukken.

Onbevooroordeeld?

- 1915 "De houding der bevolking in Brussel en Antwerpen is dan ook uiterst rustig. Onbevooroordeelde Hollanders, die de laatste weken in beide steden vertoefden, ontkennen ten stelligste, dat er zulke wandaden zouden bedreven zijn als de Duitsche nota het gelieft voor te stellen." (Uit "De Tijd van 20 Aug, 1914.)
- 1920 "Onbevooroordeelde" Hollanders zullen naar mijn overtuiging verstandig doen, hun oordeel over bedoelde Duitsche nota eens te herzien. Om hun dit gemakkelijk te maken geef ik hieronder een letterlijk uittreksel uit: Taptoe, orgaan van den
- 1925 Vaderlandschen Bond tegen het Alcoolisme (Provincie Antwerpen). Redactie: A. Coomans Bureel Provinciestraat 87, Antwerpen. Bij No. 13 van den 4den Jaargang van bedoeld blad - oplaag 50,000 exemplaren - lezen we: "Op twee dagen heeft de Antwerpsche bevolking niet alleen al de bordeelen en rendezvous-huizen geplunderd of schier opgebroken, maar daarbij ook de Duitsche herbergen en restaurants totaal opgeruimd. Al dat ongewenschte gespuis is nu over de grenzen en wij wenschen van harte, dat het daar moge blijven. Waren we nu ook maar van de nog voortbestaande niet-Duitsche ontuchthuizen verlost. Laat ons hopen, dat het stadsbestuur na oorlogstijd daartegen
- 1930 zal optrekken, niet met zoo'n brutaal geweld, maar toch doortastend." De "Taptoe" is absoluut geen kroeg- of schendblaadje. Integendeel de ook in ons land welbekende mej. M. E. Belpaire staat in contact met de redactie van het orgaan. Dat feit is mij een waarborg, dat we hier te doen hebben met een uiting niet van het plebs, maar van den intellectueelen middenstand. Ik was zoo vrij enkele woorden in het citaat te
- 1935 spatieeren. Ieder werkelijk onbevooroordeeld Hollander zal moeten erkennen, dat, gezien het resultaat van den tweedaagschen plundertocht, de rust op die dagen tenminste in Antwerpen ver te zoeken is geweest. H. HENDRIKS. Zevenaar, 21 Augustus 1914.
- 1940 Geachte Redactie, In uw nummer van den 20en dezer, twee ??, wordt onder het hoofd: "Uit mijn oorlogsdagboek" 4e k??, een voorspelling aangehaald van den pastoor van Ars, in verband met den oorlog tusschen Frankrijk en Duitschland. De levensbeschrijving, getiteld: *De zalige J. B. Vianney, pastoor van Ars", in ??os
- 1945 verschenen bij G. Barg te Amsterdam, vermeldt op bl. 105 het volgende: "Het is mogelijk, dat de zalige ook openbaringen heeft gehad over de toekomst van Frankrijk, ofschoon zijn vertrouwden er ons geen enkele hebben overgebracht. Wat men daaromtrent met zekerheid weet, is, dat die doordringende geest in de gebeurtenissen, welke onder zijn oogen plaats hadden, de voorloopsters erkende van de crisis der
- 1950 Godsverloochening, waaraan Frankrijk hedendaags onderhevig is. Dikwijls bedroefde hij er zich over, maar sprak niet dan uiterst omzichtig over de toekomst. Onder de heerschende omstandigheden zoude het niet zonder beteekenis zijn te weten, wat er van is. Mogelijk weten anderen er meer van. De bovenaangeduide voorspelling is ten gunste van Frankrijk. Het aangehaalde boek draagt geen schrijversnaam. Met dank voor de opname, Hoogachtend, Uw dw. dr. 21, VIII, 1 14. S.
- 1955